

NUORET SEURAKUNNAN TOIMINNAN KOHTEINA VAI AKTIIVISINA TOIMIJOINA?

Nuorten osallisuus seurakunnissa

Lauri Lehtonen

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suun-
tautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)

+ kirkon nuorisotyönohjaajan

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lehtonen, Lauri. Nuoret seurakunnan toiminnan kohteina vai aktiivisina toimijoina? – Nuorten osallisuus seurakunnissa. Kevät 2013. 62 s. 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa millaisia nuoria osallistavia menetelmiä suomalaisilla evankelis-luterilaisilla seurakunnilla on käytössään. Samalla työn tarkoituksena oli selvittää, miten nuoria saadaan kiinnostumaan osallisuudesta seurakunnan toimintaan. Tutkimukseni yhteistyökumppanina toimi Nuorten Keskus ry.

Nuorten Keskus järjesti Työntekijöiden ideapankkikyselyn marras-joulukuussa 2012. Tämän kyselyn pohjalta valittiin tutkimuksen aineistoseurakunnat. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena haastattelututkimuksena. Aineisto kerättiin haastattelemalla nuorisotyönohjaajia neljässä seurakunnassa sekä lähes kaikissa seurakunnissa yhtä nuorta. Aineisto kerättiin tammi-helmikuussa 2013.

Tutkimuksen tuloksista löytyi monenlaisia nuoria osallistavia menetelmiä, kuten erilaisia nuorten vaikutusryhmiä, joissa nuoret saavat suunnitella ja toteuttaa seurakunnan nuorisotyötä. Nuoret saavat myös vaikuttaa seurakunnan järjestämien kerhotoiminnan sisältöön sekä nuorten kuulemistilaisuudet, jossa seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt kuulevat nuorten toiveita. Nuoret saadaan parhaiten kiinnostumaan osallisuudesta henkilökohtaisen kontaktin kautta, jolloin nuorisotyönohjaajien tulee tietää nuorten henkilökohtaiset mielenkiinnon kohteet.

Asiasanat: osallisuus, kirkon nuorisotyö, kvalitatiivinen tutkimus.

ABSTRACT

Lehtonen, Lauri. Adolescents as targets of youth work activity in the parish or active agents? – Participation of the adolescents in the parish youth work. 62p. 1 appendix. Language: Finnish. Spring 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this Bachelor thesis was to chart different methods which could be used to support adolescents to participate in activities of Evangelical Lutheran parishes of Finland. Also this thesis was about how to raise interest of adolescents to participate in activities of parishes. The thesis was implemented with The Evangelical Lutheran Association for Youth in Finland.

The Evangelical Lutheran Association for Youth in Finland arranged a poll in November through December 2012 for their member parishes. The purpose of the poll was to gather a material bank for church employees across the nation. The parishes were chosen as thesis material based on this poll. The study was executed as a qualitative research. The research material was gathered by interviewing four parish youth workers and occasionally one active adolescent depending on the parish. The material was gathered in January and February of 2013.

The results of this research indicated that there are many kinds of methods such as different groups in which adolescents are able to be having an influence on parishes' youth activity. Results show that adolescents also have major influence on club activity. There are also regularly arranged meetings where parish employees and elected officials listen to adolescents' wishes how to improve the activity of the parish. Adolescents are motivated best in participation when contacted personally by youth worker. This means that youth workers have to know about the adolescents' personal interests.

Keywords: participation, church youth work, qualitative research

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORISOTYÖ	7
2.1 Nuorisotyön tärkeimmät tehtävät	8
2.2 Kirkon nuorisotyön historia	9
2.3 Kirkon nuorisotyö	10
2.4 Nuorten Keskus	12
3 OSALLISUUS	14
3.1 Osallisuuden edistäminen ja erittely	14
3.2 Toimijuus	16
3.3 Osallisuuden haasteet	17
3.4 Osallisuus kirkossa	18
3.5 Osallisuus nuorten aikuisten toimintamuotona	19
4 NUORUUS JA NUORISOKULTTUURI TÄNÄ PÄIVÄNÄ	20
5 AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT	23
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
6.1 Tutkimusprosessin vaiheet	25
6.2 Aineiston kerääminen ja analysointi	27
6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	28
6.4 Kirkko 2020 -tulevaisuusseminaarit	29
6.5 Työntekijöiden Ideapankki ja siitä nousseet ideat	31
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	36
7.1 Aineiston seurakunnat	36
7.2 Osallisuuden kautta suunnittelemaan ja toteuttamaan	37
7.3 Menetelmien kautta osallisuuteen	38
7.4 Työntekijöiden odotukset nuoria kohtaan	42
7.5 Työntekijät nuorten tukena ja osallisuuden mahdollistajana	45
7.6 Henkilökohtainen kontakti motivaattorina osallisuuteen	47
7.7 Yhteenveto	48
7.8 Jatkotutkimuskysymykset	50

8 POHDINTA	51
8.1 Tutkimuksen ennakko-oletukset	51
8.2 Prosessin arviointi	52
8.3 Ammatillinen kehitys.....	53
LÄHTEET	55
LIITTEET	62
Liite 1 Haastattelukysymykset.....	62

1 JOHDANTO

Osallisuus on hyvin ajankohtainen aihe Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa tänä päivänä. Siitä kertoo myös kirkon voimassa oleva, osallisuuteen tähtäävä strategia Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö. (Kirkkohallitus 2007.) Strategia tähtää kirkon jäsenyyden merkityksen korostamiseen, mikä on tärkeää yhteiskunnassa, jossa kirkosta eroaminen on valitettavan yleistä. Yhtenä keinona monissa seurakunnissa lasten ja nuorten osallisuuden tukemiseen on valittu lapsiasiahenkilö. Lapsiasiahenkilön tehtävänä on varmistaa, että lapset ja nuoret saavat äänensä kuuluviin seurakunnan toiminnassa ja päätöksenteossa. Lapsiasiahenkilön tehtävänä on myös tuoda osallistavia menetelmiä seurakuntaan. (Lapsivaikutukset i.a.)

Tutkimukseni aiheena oli selvittää miten nuorten osallisuuden toteutumista tuetaan seurakunnissa. Tutkin, millaisia osallistavia menetelmiä suomalaisilla evankelis-luterilaisilla seurakunnilla on käytössään ja kuinka he ovat saaneet nuoria osallisiksi seurakunnan toimintaan. Opinnäytetyöni aihe on ollut mielestäni oikeastaan jo noin vuoden ajan ennen varsinaisen opinnäytetyöni aloittamista. Varsinaiset tutkimuskysymykset olivat: Millä keinoilla seurakunnissa tuetaan nuoren osallisuutta ja toimijuutta rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä? Kuinka nuoria saadaan lähtemään mukaan osallistavaan toimintaan?

Sain idean työhöni tarkkailtuani erään suomalaisen, evankelis-luterilaisen seurakunnan nuorisotyötä, jossa toiminta on ollut enimmäkseen työntekijäkeskeistä ja nuoret ovat olleet lähinnä vastaanottajan roolissa. Tässä kyseisessä seurakunnassa tosin kokeiltiin eräänlaista talotoimikuntajärjestelmää muutaman puolivuotisen kauden ajan. Tässä järjestelmässä neljä vaaleilla valittua nuorta yhdessä yhden nuorisotiimin valitseman nuoren kanssa saivat osallistua nuortenleirien suunnitteluun ja toteutukseen. Palkkioksi tästä he pääsivät veloitusetta leireille, mikä varmasti toimikin monille nuorille kannustimena lähteä tällaiseen

toimintaan mukaan.

Tämä ei kuitenkaan toiminut kovin pitkään toivotulla tavalla, sillä nämä talotoimikunnan nuoret eivät toteuttaneet suunnitelmiaan tai suunnitelmat eivät olleet tarpeeksi hyviä nuorisotyönohjaajien mielestä. Tästä hankkeesta luovuttiin varsin pian, kun huomattiin, että talotoimikuntatoiminta kiinnostaa nuoria vain ilmaisten leirien vuoksi. Toisaalta tämän idean toimimattomuus saattoi johtua myös siitä, että talotoimikunta kokoontui – tai oli kokoontumatta – ilman työntekijöiden ohjausta. Muutamaa päivää ennen leiriä he kokoontuivat esittämään suunnitelmansa ohjaajille, mutta eivät saaneet kuitenkaan tarvittavaa ohjeistusta ja tukea siihen mitä heiltä odotettiin.

Tämä kokeilu oli kuitenkin ajatuksena hyvä, siksi että nuoret annettiin mahdollisuus olla enemmän mukana toteuttamassa nuorisotyötä sen sijaan, että he olisivat vain vastaanottamassa valmista, ohjaajien suunnittelemaa ja toteuttamaa ohjelmaa. Toisaalta myös nuoret vaikuttavat passiivisemmiltä kuin muutama vuosi sitten, joten osallisuus on senkin vuoksi tärkeä aihe.

2 NUORISOTYÖ

Nuorisotyö on nuorten parissa tehtävää työtä, jota toteuttavat kunnat, seurakunnat sekä erilaiset järjestöt (Junttila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 187). Nuorisotyön tavoitteena on kasvattaa nuorista itsenäisiä ja aktiivisia kansalaisia (Nuorisolaki 72/2006; Nieminen 2007, 22). Laki ei kuitenkaan määrittele sen tarkemmin, kuinka nuorisotyötä tulisi tehdä eikä erittele erityisiä tehtäviä, joita nuorisotyötä tekevien tahojen tulee tehdä, vaan antaa näille mahdollisuuden määritellä toimintansa itse (Nieminen 2007, 22). Tämän vuoksi eri kunnissa saattaa olla vaihtelua eri menetelmien välillä. Tällaisia ovat esimerkiksi avoin tilatoiminta, leirityö, liikunnallinen ja kulttuurinen nuorisotyö tai erilaiset työpajat. (Paju 2007, 328.)

2.1 Nuorisotyön tärkeimmät tehtävät

Nuorisolakiin kirjattua ohjetta voitaisiin käytännössä toteuttaa parhaiten, mikäli on tiedossa kuinka ne voidaan saavuttaa. Nuorisotutkimusverkoston tutkija Juha Nieminen esittelee neljä erikseen määriteltyä nuorisotyön tehtävää: Ensimmäisenä tehtävänä on sosialisatio, jonka tavoitteena on liittää nuori yhteiskunnan ja kulttuurin jäseneksi. Se pitää sisällään esimerkiksi tapakasvatusta sekä yrittää ylläpitää vanhoja perinteisiä arvoja. Sen lisäksi tarkoitus on myös kartuttaa nuorten sosiaalisia taitoja ja antaa mahdollisuuksia nuorille kehittää ja uudistaa yhteiskuntaa. (Nieminen 2007, 23.)

Toisena tehtävänä Nieminen. (2007, 24.) esittää personalisaation, eli yksikön kehittymisen omaksi itsekseen. Tämä sisältää nuoren kohtaamisen. Niemisen mukaan on tärkeää tunnistaa nuoren omaleimaisuus ja ainutlaatuisuus Kristillisen käsityksen mukaan jokainen ihminen on luotu Jumalan kuvaksi vapaaksi yksilöksi ja jokainen heijastaa jotakin yksilöllistä Jumalasta (Puolimatka 2008, 31). Tärkeää on myös, että nuori on vapaaehtoisesti toiminnassa mukana, sillä sitä kautta nuoren tarpeet ja toiveet tulevat huomioitua paremmin. Nuorisotyö on myös perinteisesti ollut saattamassa nuoria heitä kiinnostavien harrastusten pariin, mikä edesauttaa myös nuoren identiteetin löytämistä. (Nieminen 2007, 24–25.)

Kolmas tärkeimmistä nuorisotyön tehtävistä Niemisen mukaan on korjaava syrjäytymisen ehkäisy, jota Nieminen kutsuu kompensatioksi. Kompensaation tavoitteena on saada nuoret takaisin jaloilleen, mikäli heillä on elämänhallinnallisia ongelmia, ovat heikommassa asemassa tai kuuluvat erikoisryhmiin. Kompensatio-tehtäviä tehdään usein moniammatillisessa yhteistyössä esimerkiksi sosiaalihuollon, päihdehuollon tai jopa poliisin kanssa. (Nieminen 2007, 25.)

Neljäs tehtävä Niemisen mukaan on nuorten kasvu- ja elinolosuhteisiin vaikuttaminen nuorisopolitiikan kautta. Nuorisopolitiikassa pyritään huomioimaan nuoret yhteiskuntapoliittisessa päätöksenteossa. Nuorisotyö ei kuitenkaan pysty suoraan vaikuttamaan nuorten elinoloihin, vaan nuorten asioista päättää viime kädessä aina julkishallinnolliset elimet kuten eduskunta tai paikallisella tasolla kunnanvaltuusto. (Nieminen 2007, 25–26.) Nuorisopolitiikkaa on myös erilaiset nuorten kuulemisjärjestelmät ja nuorten itsensä toteuttama poliittinen kansalaistoiminta. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii nuorisovaltuustot, joissa nuoret esittävät aloitteita ja kannanottoja kunnanvaltuustolle nuoria koskevissa asioissa. (Paju 2007, 329–330; Siurala 2007, 356–357.)

2.2 Kirkon nuorisotyön historia

Kirkon nuorisotyön voidaan sanoa saaneen alkunsa samoihin aikoihin kuin uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton nuorisoseura-ajatus alkoi vallata alaa eli 1800-luvun lopulla (Launonen 2004, 49; Niemi 2007). Ensimmäisiä Suomeen tulleita nuorisoyhdistyksiä olivat Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys (NMKY) sekä Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys (NNKY). Vähitellen näiden yhdistysten toiminta alkoi paikallistua seurakuntatasolle ja vuonna 1925 kirkkolaissa mainittiin, että nuorten kristilliseen kasvatukseen tulisi kiinnittää huomiota (Launonen 2004, 49–52). 1930-luvulla tuomiokapitulit alkoivat tukea seurakunnallista, rippikoulun jälkeistä nuorisotyötä (Porkka 2008, 160).

Kuitenkin vasta sotien jälkeen nuorisotyön voidaan sanoa saaneen uutta tuulta sii-

piensä alle, sillä vuonna 1945 silloinen ulkoministeri kehotti kuntia ja seurakuntia kohdistamaan taloudellisia resursseja nuorisotyöhön. Nuorisotyön ohjaajina toimivat aluksi papit ja teologit, ennen kun alettiin kouluttaa varsinaisia nuorisotyöntekijöitä. Nuorisotyö sisälsi jo tuolloin varhaisnuorisotyön sekä varttuneempien nuorien kokoontumiset ja retket. 1950-luvulla toiminta monipuolistui entisestään, kun erilaiset taidemuodot, kuten musiikki ja näytelmätaide nuorisotyön välineinä ja leirimuotoiset rippikoulut yleistyivät. (Launonen 2004, 61–63.) Nuorisotyön monipuolistumista edesauttoi teollistuminen ja kaupungistuminen (Porkka 2008, 161). 1940- ja 1950-lukujen taitteessa alkoi nuorisotyöntekijöiden koulutus, ensiksi Seurakuntaopistolla, mutta pitkin 1950-lukua muitakin nuorisotyöhön kouluttavia oppilaitoksia perustettiin (Porkka 2008, 162; Launonen 2004, 31–38).

1960-luvulla nuorisotyö oli muotoutunut hyvin koulutuspainotteiseksi. Seurakunnissa koulutettiin nuorista vapaaehtoisia eri työmuotoihin, kuten varhaisnuorisotyöhön, rippikouluun ja pyhäkouluun. 1960-luvulla oli vallassa kasvatusnäkemys, jonka mukaan nuorista piti kasvattaa vastuullisia aikuisia. (Porkka 2008, 177.) Nykyaikaista nuorisotyötä on pidetty lapsilähtöisenä, sillä se keskittyy enemmän yksilölliseen kohtaamiseen kuin massatapahtumiin sekä nuorten omia intressejä ja mielenkiinnon kohteita on otettu nuorisotyön alkuaikoja paremmin huomioon (Porkka 2008, 207–208).

2.3 Kirkon nuorisotyö

Kirkon päätehtävänä on julistaa evankeliumia, palvella lähimmäistä, tehdä lähetystyötä sekä kasvattaa kristillisten arvojen mukaan (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a, 1). Toisin sanoen kirkon toiminta pohjautuu Jeesuksen asettaman käste- ja lähetyskäskyn ympärille. Kaste ja lähetyskäskyssä Jeesus ohjeistaa meitä noudattamaan opetuksiaan ja jakamaan niitä eteenpäin sekä tekemään kaikki ihmiset hänen opetuslapsikseen (Matt. 28:18–20)

Kirkon nuorisotyö voidaan jakaa kohderyhmiensä mukaan kolmeen osaan: alakouluikäisistä rippikouluikään suuntautuvaan varhaistyöhön, rippikoulun jälkeiseen nuorisotyöhön sekä nuorten aikuisten toimintaan Varsinainen nuorisotyö on vahvasti sidoksissa rippikouluun, sillä isoskoulutus on hyvin iso osa nykyaikaista nuorisotyötä. Isoskoulutus on ollut yleensä tyttövoittoista, joten kokoavalla toiminnalla on pyritty saamaa myös poikia mukaan nuorisotyöhön. (Launonen 2007, 82–83).

Isoskoulutus on monesti kirkon nuorisotyön näkyvin osa. Isoiset ovat nuorisotyössä tärkeitä avustajia, jotka elävöittävät seurakuntaa omalla tavallaan. Nuorille isostointi tarjoaa esimerkiksi uusia ystäviä, mahdollisuuden kokea leirielämää uudelleen sekä tietysti kokemuksen isosena toimimisesta. (Porkka 2005, 86–88.)

Kokoavassa nuorisotyössä ja nuortenilloissa nuoret saavat osansa seurakuntayhteydestä kokoontuessaan yhdessä muiden nuorten kanssa Jumalan edessä. Luther painotti ihmisten kokoontumisen tärkeyttä, koska juuri ihmiset muodostavat seurakunnan. Tämän vuoksi nuortenillat ovat tärkeä osa kirkon nuorisotyötä. Toimivaan nuorteniltaan yleensä sisältyy nuoria kiinnostava aihe ja selkeä ja säännöllinen ohjelma, jossa kuitenkin on aina jotakin uutta. Se, että työntekijät kohtaavat nuoria sekä antavat nuorille tilaa kohdata toisiaan, on nuorteniltojen kannalta hyvin tärkeää. Myös pysähtyminen Jumalan edessä ja hartauselämä kuuluvat erottamattomana nuoreniltoihin. (Paananen 2005, 110–117.)

Kirkon nuorisotyön erottaa kunnallisesta erityisesti sen hengellinen toiminta, kuten virret, yhteislaulut, hartaudet ja rukous. Hengellisen ulottuvuuden lisäksi kirkon nuorisotyöllä on pedagoginen eli kasvatuksellinen ulottuvuus, johon kuuluvat juuri opettaminen ja kristillinen kasvattaminen. Kolmas nuorisotyön ulottuvuus on sosiaalinen, joka käsittää syrjäytymisen ehkäisyä, osallisuuden vahvistamista ja toiminnan organisoinnin eri yhteisöjen kanssa. (Launonen 2007, 85.) Launonen kuvaa kirkon nuorisotyötä jokseenkin työntekijäkeskeiseksi ja kasvatukseen keskeiseksi ja vihjaa, että toimintaa pitäisi suunnata sosiaalisempaan, osallistavampaan suuntaan (Launonen 2007, 86).

2.4 Nuorten Keskus

Yhteistyökumppanini Nuorten Keskus on kristillisen nuorisotyön valtakunnallinen keskus- ja palvelujärjestö. Nuorten Keskus toimii yhteistyössä seurakuntien kanssa. Yksi Nuorten Keskuksen tärkeimmistä tavoitteista on tukea nuorta kasvamaan aktiiviseksi seurakuntalaiseksi ja kansalaiseksi. (Lund 2007, 11.) Nuorten Keskuksen toiminta alkoi vuonna 1905, kun perustettiin Suomen Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten Liitto, joka toimi paikallisten NMKY:iden kattojärjestönä (Lund 2007, 13). Pitkän ja tapahtumarikkaan historiansa aikana Nuorten Keskus vakiinnutti nykyisen asemansa kirkon palvelujärjestönä. Tiivis yhteistyö kirkon kanssa on antanut Nuorten Keskukselle laajat resurssit tehdä pitkäjänteistä työtä seurakuntien ja nuorten hyväksi. (Lund 2007, 146–147.)

Nuorten Keskus on järjestänyt ja kehittänyt Kirkon Nuorisopäiviä vuodesta 1933 lähtien. Nuorisopäivät on ollut nuorten keskuudessa hyvin suosittu tapahtuma, joka saavutti huippunsa 1980 -luvulla. Parhaimmillaan tapahtumalla on ollut yli 5000 osallistujaa. Kuitenkin Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen Maata Näkyvissä -festarit menivät suosiossa Nuorisopäivien ohi, mikä osaltaan johti siihen, että Nuorisopäivät muuttuivat nuoria osallistavammaksi tapahtumaksi. (Lund 2007, 150–152.)

Nuorten Keskus on myös tuottanut paljon kirjallista materiaalia seurakuntien käyttöön sekä 1990 -luvulta alkaen kehittänyt erilaisia kursseja, kuten esimerkiksi nuorten ihmissuhdekursseja (Lund 2007, 154–156). Vuonna 2001 Nuorten Keskuksen sääntöihin tuli lisäys, jonka mukaan nuorisotyön tulisi suuntautua tukemaan nuoren persoonallista kasvua ja näkemään nuoret nuorisotyön toimijoina pelkän toiminnan kohteena olemisen sijaan (Lund 2007, 156).

Nuorten Keskus tekee myös laajaa yhteistyötä eri nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Nuorten Keskus kuuluu Poikien ja Tyttöjen Keskuksen, Suomen Lähetysseuran ja Seurakuntien Lapsityön Keskuksen ohella Kirnu-järjestöihin, eli kirkon lapsi- ja nuorisotyön palvelujärjestöihin. 1980-luvun lopulla Nuorten Keskuksen yhteistyökumppanilista laajeni, jolloin listaan merkittiin kirkon keskusten, hiippa- ja

seurakuntien lisäksi myös yhteiskunnallisia tahoja, kuten opetusministeriö ja Suomen Nuorisojärjestöjen Yhteistyöjärjestö ry. (Lund 2007, 162.)

3 OSALLISUUS

Osallisuus on tietoista yhteisöön kuulumista ja siihen vaikuttamista (Yeung 2002, 77; Malkavaara 2011, 129). Osallisuudessa sitoudutaan yhteisistä asioista huolehtimiseen. Osallisuudessa olennaista on mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä muutoksia niihin yhteisöihin, joihin kokee kuuluvansa. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 15.) Osallisuus voidaan nähdä paitsi demokraattisena myös inhimillisenä ja moraalisenä oikeutena, mutta myös velvollisuutena (Horelli, Kyttä & Kaaja 2002, 32). Pelkkä aktiivinen toiminta ei ole yksin osallisuutta, vaan myös yhdessä oleminen on olennainen osa sitä, sillä vuorovaikutuksellinen yhteisöllisyys on osallisuuden kannalta äärimmäisen merkittävää (Junttila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 193; Mäkelä 2011, 21; Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 220).

3.1 Osallisuuden edistäminen ja erittely

Nuorten motivoinnissa osallisuuteen on otettava huomioon, että mikäli halutaan edistää nuoren osallisuutta, täytyy huomioida nuoren yksilölliset tarpeet ja toiveet (Make Change Yourself 2011, 21–23). Liisa Karlsson (2012, 23.) huomauttaa, että lapsilähtöisessä työssä työntekijän tulee arvioida ja huomioida lasten ja nuorten toiveet ja tarpeet. Toisaalta Karlsson puhuu myös lapsialoitteisuudesta, jossa lapset itse tuovat toiveitaan esille. Ohjaajan tulee rohkaista ja tukea heitä osallistumaan. Osallisuushaasteet tulisi pitää sopivan haasteellisina. Liian hankalat tehtävät turhauttavat ja liian helppoihin tehtäviin taas turhautuu nopeasti. Ryhmätyö auttaa nuoria kehittämään heidän sosiaalisia taitojaan ja omaksumaan erilaisia ajatusmalleja muilta ryhmän jäseniltä. Lisäksi nuorille tulee antaa enemmän vastuuta päätöksenteossa ja organisoinnissa. Lisäksi heitä tulee rohkaista käyttämään kykyjään ja kokemuksiaan jokapäiväisessä elämässä. Positiivisen palautteen ja nuorten työn arvostuksen merkitys on hyvin suuri nuorten osallisuuden kannalta. (Make Change Yourself 2011, 21–23.)

Osallisuuden edistäminen voidaan jakaa kahdeksi erilliseksi osa-alueeksi eli sosiaalisten ja poliittisten suhteiden edistämiseksi. Sosiaalisen osallisuuden edistämisessä on kyse lähinnä syrjäytymisen ehkäisystä sekä yhteisöllisyyttä kehittävästä toiminnasta. Poliittisen osallisuuden edistäminen puolestaan tarkoittaa vallan jakamista ja päätöksentekoon osallistumista. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 16–17.)

Suomessa osallisuus usein mielletään erityisesti suuria ryhmiä koskevaksi ilmiöksi ja päätöksenteossa otetaan lähinnä huomioon sellaiset ryhmät, jotka sattuvat joko asumaan samalla alueella tai ovat samalla luokalla. Usein ei kuitenkaan oteta sellaisia ryhmiä huomioon, joihin nuoret itse tuntevat kuuluvansa. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi harrastus- ja kaveriporukat ja jengit. (Kiilakoski, Nivala, Gretschel, Matthies, Mäntylä, Gellin, Jokinen & Lundbom 2012, 252; Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 25.)

Kunnallisella nuorisotyöllä on erityisasema nuorten osallisuutta edistävässä työssä, sillä kunnallinen nuorisotyö järjestää esimerkiksi nuorisovaltuustotoimintaa sekä erilaisia osallisuusprojekteja (Junttila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 187). Vaikka osallisuutta pyritään edistämään kaikkien nuorten keskuudessa, osallistavat menetelmät kohdentuvat vain pieneen vähemmistöön (Junttila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 190).

Nuorisotilatyössä nuori voi vaikuttaa tilan toimintaan esimerkiksi talotoimikunnissa tai säännöllisissä kokouksissa, joissa nuoret saavat olla mukana päättämässä tilan toiminnasta (Junttila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 190). Nuorten osallisuuden edistäminen on kirkon nuorisotyön kannalta erityisen merkittävää siksi, että mikäli kirkko haluaa pitää nuoret seurakunnan jäseninä ja välttää kirkosta eroamista, nuorisotyön on annettava nuorille enemmän vastuuta ja huomioida heidän mielipiteensä päätöksenteossa ja osallistua aktiivisena toimijana sen toiminnassa (Karvonen & Liljendahl 2005, 312).

Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton puheenjohtajan mukaan nuorten osallisuutta ei tueta tarpeeksi. Hän kritisoi peruskoulutusta muun muassa siksi, että hänen mu-

kaansa kouluissa ei opeteta, miten nuoret itse voivat vaikuttaa ympäristönsä asioihin, vaikka kunnalliset valtarakenteet muutoin kuuluvatkin opetuksen sisältöön. Hän ehdottaa, että kunnilla tulisi olla osallisuusstrategiat ja nuorten tulisi voida vaikuttaa niiden sisältöön. (Allianssi 2012, 52.)

3.2 Toimijuus

Osallisuuden kautta muodostuvaa identiteettiä kutsutaan toimijuudeksi. Toimijana ihminen toimii vastuullisesti ja aloitteellisesti. Toimijuuteen kuuluu tahto aktiiviseen toimintaan, kokemuksiin sekä olemassaoloon. Toimijuudessa korostuvat osallisuuden kannalta tärkeät osa-alueet kuten vapaaehtoisuus, aktiivisuus, tarvittavat resurssit ja kyvyt omien toimintatapojen luomiseen sekä vaikutus- ja valintamahdollisuudet. (Kumpulainen, Krokfors, Lipponen, Tissari, Hilppö & Rajala 2010, 23.)

Toimijuutta voidaan pitää itsessään tärkeänä ja tavoiteltavana arvona elämässä. Sitä kuitenkin odotetaan ihmisiltä niin koulussa kuin työelämässäkin. Kumpulaisen ja muiden mukaan lasten ja nuorten kokemus toimijuudesta on viime aikoina vähentynyt huomattavasti, minkä seurauksena uhkaa syrjäytyminen. Siksi on syytä kehittää toimijuuden tunnetta. Hyviä keinoja toimijuuden tunteen kehittämiseksi on osallisuuden lisääminen esimerkiksi lasten ja nuorten vuorovaikutuksellisten taitojen kehittämisellä. Myös julkisen tunnustuksen antaminen voisi tulla kysymykseen, jos lapsi on saanut jonkin hyvän idean, jota hänen kasvuympäristössään voidaan toteuttaa. Myös uusien asioiden luominen edellyttää määrätyllä tavalla toimijuutta, sillä jo olemassa olevien normien ja rajoitusten rikkominen tai niiden ulkopuolelle asettuminen on toimintaa, joka vaatii uusien merkityksien asettamista. (Kumpulainen ym. 2010 25–29.)

3.3 Osallisuuden haasteet

Anu Gretschelin (2011, 21–33.) mukaan nuorten toimijuuden ja osallisuuden edistämisen kannalta häiritseviä ja jopa niitä estäviä tekijöitä kunnallisessa nuorisotyössä ovat nuorten vastahakoisuus uusia nuoria kohtaan, heikko ja epäkannustava yhteishenki. Osallisuuden ja nuorten vaikuttamisen edistämisellä on myös muita haasteita. Nuorisohjaajien vähättelevä asenne osallistavaa työtä kohtaan tai nuorten kokemukset päätöksenteon hitaudesta tai heidän vaikuttamisalueensa liian suppeaksi kokeminen ovat osaltaan hidastaneet osallisuuden edistämistä. Näiden kokemusten välttämiseksi olennaista on, että kunnioitetaan toisia nuoria yksilöinä eikä työntekijöiden tule aliarvioida nuorten päätöksentekokykyä. (Junntila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 193; Mäkelä 2011, 22–23). Jotta osallisuus toimisi demokraattisesti, on hyvän yhteishengen kannalta tärkeää, että toiminta tapahtuu avoimessa ilmapiirissä, jonka jäsenet ovat keskenään tasa-arvoisessa asemassa (Vesikansa 2002, 25).

Osallisuutta arvioidessa on otettava huomioon lasten ja nuorten tunteet osallisuuskokemuksista ja mietittävä ollaanko todella valmiita antamaan lapsille ja nuorille todellista valtaa niissä yhteisöissä, joissa he ovat osallisina. Osallisuutta ei voida edistää, mikäli nuorisotyöntekijät eivät ole siihen valmiita. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 16.) Myös pelko siitä, että osallisuus lyhentäisi lapsuutta, on olemassa, tai että se heikentäisi aikuisen auktoriteettia. Toisaalta lasten mielipiteen kuuleminen on nimenomaan lapsuuden arvostamista ja siten voi saada vastavuoroista arvostusta. (Aula 2011, 35.)

Liian kapeasti määriteltynä osallisuus hyödyttää vain jo valmiiksi aktiivisia nuoria, sillä kapeimmillaan osallisuus voi näyttäytyä virallisten kanavien kautta tapahtuvana ja kontrolloituna toimintana, joihin osallistuvat sellaiset nuoret, jotka ovat jo muutenkin aktiivisia (Kiilakoski, Nivala ym. 2012, 264). Tällöin on myös vaarana, että nuorten edustus ja kuuleminen jää niin sanotun elitistisen demokratian tasolle. Elitistisellä demokratialla Vesikansa tarkoittaa eduskSELLISTA ja asiantuntijajohtamiseen perustuvaa demokratiakäsitystä. (Vesikansa 2007.) Yhtenä haasteena voi-

daan nähdä myös nuorten heikentynyt into järjestötoimintaa ja vaikuttamista kohtaan (Allianssi 2012, 50).

3.4 Osallisuus kirkossa

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategian mukaan kirkon tavoitteena on luoda kirkosta sellainen yhteisö, jonka mukaan kirkon jäsenet pääsevät osalliseksi Jumalasta ja Jumalan luomistyön hyvyksien jakamisesta (Kirkkohallitus 2007, 3). Meidän kirkko -strategian mukaan kirkon jäsenyyden merkityksen korostaminen on yksi kirkon päätavoitteista. Tähän pyritään esimerkiksi kehittämällä vapaaehtoisille uudenlaisia toimintamalleja. Strategia painottaa seurakuntia lisäämään osallisuusmahdollisuuksia seurakuntalaisille sekä vähentämään työntekijäkeskeisyyttä toiminnassa. (Kirkkohallitus 2007, 41–42.)

Vertaus Kristuksen ruumiin jäsenistä, jossa jokaisella jäsenellä on yhtä tärkeä tehtävä (1.Kor 12:12–27), on keskeinen lähtökohta osallisuuden perusteeksi kirkossa (Malkavaara 2011, 122). Kalevi Virtanen puolestaan perustelee lapsikeskeisen lähestymistavan kirkon toiminnassa Matteuksen tekstillä (Matt. 18:1–10), jonka mukaan Jeesus toivoo, että lapset muuttaisivat aikuisten ajattelumalleja (Virtanen 2011, 83) .

Jumalanpalvelusta voidaan kutsua kirkon toiminnan keskipisteeksi, ja sen pitäisi olla myös nuorisotyön keskipiste. Se ei kuitenkaan ole kovin helppoa, sillä nuoria kiinnostaa muu toiminta jumalanpalvelusta enemmän. On ollut haaste, kuinka saada nuoret innostumaan jumalanpalveluksista, onhan sentään kyse koko seurakunnan yhteisestä kokoontumisesta. (Koskelainen 2005, 71–73.) Osallisuuden näkökulmasta tärkeä huomio on, että nuoret voisivat olla mukana toteuttamassa jumalanpalvelusta esimerkiksi erilaisten esitysten, tekstinluvun tai kolehdin kannon avulla. Koskelainen näkee myös nuorten osallistumisen saarnan toteuttamisessa yhteistyössä teologin kanssa toteuttamisen arvoisena ideana (Koskelainen 2005, 75).

Jumalanpalveluksessa keskeisintä on ehtoollinen (Koskelainen 2005, 79), sillä ehtoollisessa ihminen pääsee osalliseksi Jumalasta ja yhteyteen muiden seurakunta-laisten kanssa (Malkavaara 2011, 123). Nuorten vaikutusmahdollisuudet rippikoulun toteutusta kohtaan tulevat ilmi lähinnä isostoiminnan kautta. Isosena nuoret voivat suunnitella ja toteuttaa esimerkiksi iltaohjelmia ja vapaa-ajan toimintaa sekä heillä on mahdollisuus vaikuttaa päivän ohjelman sisältöön. (Porkka 2005, 91.)

3.5 Osallisuus nuorten aikuisten toimintamuotona

Nykyään yhä yleisempää on tunne, että kirkon pitäisi antaa ihmisille jotain. Vastaukseksi tähän on sanottu, että kirkko tarjoaa identiteetin. Tämän identiteetin merkitys kuitenkin pienenee kun nuoren aktiivinen kirkollinen toiminta ja yhteys hiipuvat nuoren lähdettyä opiskelemaan vieraalle paikkakunnalle. Nuorisotyön haasteena on luoda aikuistuville nuorille pitkäkestoista seurakuntayhteyttä. (Kirkkohallitus 2006, 12.) Kokemuksellinen toiminta nuorten aikuisten kanssa, kuten erilaiset taide- ja ilmaisutoiminnat on koettu hyväksi myös nuorten aikuisten parissa. Aktiivisin toiminta nuorten aikuisten keskuudessa on syntynyt itse aktiivisten nuorten aikuisten ja vanhojen nuorten aloitteesta. Usein tällaisissa tapauksissa seurakunnan työntekijän rooli on olla vain tukemassa toiminnan jatkuvuutta sekä antaa aktiivisille nuorille tilaa ja resursseja toiminnalle. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 90–91.)

4 NUORUUS JA NUORISOKULTTUURI TÄNÄ PÄIVÄNÄ

Nuoruudelle ei ole määritelty selkeää alkamis- tai päättymisajankohtaa, mutta se voidaan kuitenkin luokitella kolmeen eri vaiheeseen. Varhaisnuoreksi voidaan kutsua 11–14 -vuotiasta nuorta. 15–18 -vuotiaat puolestaan kuuluvat keskinuoruuteen ja varhaisaikuiset ovat 18–25 -vuotiaat nuoret aikuiset. Nuoret kehittyvät huomattavasti niin psyykkisesti kuin fyysisesti näiden kausien aikana. Nuoruuden aikana nuori käy läpi erilaisia kehitystehtäviä, joiden yleisesti ajatellaan kuuluvan juuri tähän elämänvaiheeseen. Näitä tehtäviä ovat Havighurstin mukaan seuraavanlaiset asiat: nuori luo suhteita ikäkumppaneihinsa, hyväksyy oman fyysisen olemuksensa, saavuttaa itsenäisyyden emotionaalisisella tasolla, kehittää maailmankatsomustaan ja ideologiaansa sekä on sosiaalisesti vastuullinen teoistaan. (Nurmi 2003, 257–259.) Nuoren elämää säätelee näiden rooliodotusten lisäksi yhteiskunnan antamat rajoitteet, kuten lainsäädäntö ja muut normit ja ikärajoitteet. Nuoria tarkastellaan nykyään pääasiallisesti sosiologisessa kontekstissa, jolloin kehitykseen vaikuttaa myös kulttuuri, instituutiot sekä normit ja erilaiset käytännöt. (Puuronen 2006, 63–64.)

Puuronen esittää kirjassaan (2006) kolmen tutkijan, Hurrelmannin, Ingelhartin ja Baethgen teorioita nuorista ja heidän sosiologisista kytköksistään. Klaus Hurrelmannin mukaan kaikki elämänvaiheet ovat yhä enemmän sidoksissa instituutioihin. Nuoruudessa ystävien ja vertaisten merkitys kasvaa, mutta vanhempien mielipiteellä on kuitenkin suuri merkitys erityisesti nuorten tulevaisuuden suunnitelmien kannalta. Kavereiden mielipiteet puolestaan näkyvät nuorten kulutusratkaisuissa. Ronald Ingelhartin mukaan nuoret vieraantuvat perinteisestä työetiikasta, passivoituvat ja noudattavat hedonistisempaa arvomaailmaa kuin aiemmat sukupolvet. Tämä teoria on kuitenkin osittain kumottu, sillä esimerkiksi Hurrelmannin mukaan Ingelhart on liioitellut teoriaansa. Hurrelmannin mukaan nuoret ovat mukana yhtä paljon kuin aikuisetkin asioissa, jotka liittyvät kulttuuriin, kulutukseen, politiikkaan tai etiikkaan. (Puuronen 2006, 148 – 150.)

Martin Baethgen mielestä yhteiskunnassa tapahtuvasta työelämälähtöisestä sosiaalisaatiosta on siirrytty kulutuskeskeiseen sosiaalisaatioon. Nuorten kielteinen asenne työntekoa kohtaan on yleistynyt, mikä näkyy siinä, että nykyään ihmiset ovat riippuvaisempia valtion hyvinvointijärjestelmästä kuin aiemmin ja tämä riippuvaisuus on vahingollista yksilöllisyyden kannalta. Baethge perustelee teoriaansa sillä, että yksilöllinen vapaus ja riippumattomuus ovat vaikeammin saavutettavissa, kun valtion tukijärjestelmät säätelevät kansalaisten elämää. Koulutukseen käytetty aika on pidentynyt, mikä vaikuttaa myös työelämästä irtaantuneeseen sosiaalisaatioon. Koulutuksen pidentyminen taas vaikuttaa nuoren elämään. Vastuunotto omasta elämästä viivästyy, sillä he menevät työelämään entistä vanhempana, ovat pidempään taloudellisesti riippuvaisia vanhemmistaan sekä kokevat olevansa yhteiskunnallisesti valmiita aiempaa sukupolvea myöhemmin. Toisaalta pidentynyt nuoruusaika mahdollistaa omalaatuisempien elämäntyylien kehittämisen ja koulutuksen myötä yksilöllisen identiteetin vahvistaminen helpottuu. (Puuronen 2006, 150 – 152.)

Osallisuus omaan elämään on tärkeää jo pelkästään mielenterveyden kannalta. Mikäli ihminen eristäytyy muista ja kokee merkityksettömyyden tunnetta ja lamaantumista arjen haasteissa, se johtaa osattomuuteen ja psyykkiseen pahoinvointiin. (Mäkelä 2011, 14.) Erilaiset elämäkokemukset, niin onnistumiset kuin epäonnistumisetkin vaikuttavat persoonan kehitykseen. Tärkeää kehityksen kannalta onkin, että näihin kokemuksiin annetaan edes mahdollisuus. Olemalla osallisena tai toimijana nuori saa kokemuksen siitä, että hän voi vaikuttaa maailmaan jollain tavalla. (Mäkelä 2011, 18 -19.)

Nuorten osallistumisinnostus erilaisia järjestötoimintoja kohtaan on laskenut viime aikoina. Nuoret kokevat yhä vähemmän yhteenkuuluvuuden tunnetta harrastusseuroihin ja vapaa-ajan yhdistyksiin. Aktiivisimmin nuoret kuitenkin osallistuvat harrastekerhoihin, seurakunnan toimintaan sekä urheiluseuroihin. (Myllyniemi 2009, 45 – 46.)

Yhä yleisempää on, että nuoret kaipaavat toimintaa, mutta eivät halua olla toimintaa järjestävän organisaation jäseniä. Nuoret eivät pääsääntöisesti vaikuta olevan kiinnostuneita asuinpaikkansa nuorille tarkoitettusta toiminnasta. Osaltaan tätä ilmiötä selittävät pitkät välimatkat nuorten kotien ja toiminnan tapahtumapaikkojen välillä. Tämäkin on toisaalta enemmän alueellista kuin kuntarakenteesta johtuvaa, sillä Itä-Suomen nuoret ovat selkeästi vähemmän kiinnostuneita oman paikkakuntansa toiminnasta, kun taas etelässä kiinnostus on suurinta. Myös nuorien kokemus mahdollisuuksista vaikuttaa vapaa-ajan toimintaan on hyvin matala. Vain joka kymmenes nuorista kokee voivansa vaikuttaa oman paikkakuntansa vapaa-ajan aktiviteetteihin. Myös kotitöiden ja koulutehtävien määrä hillitsee nuoren osallistumista vapaa-ajan toimintaan. (Myllyniemi 2009, 53 – 59.)

Nuoret ovat yhteydessä toisiinsa yhä enemmän Internetin ja erilaisten mobiililaitteiden, kuten puhelimen välityksellä. Niiden avulla rakennetaan sosiaalisia suhteita sekä ylläpidetään jo olemassa olevia suhteita. Varsinkin pojilla on yleistä, että heillä on kiinteä kaveriporukka, jonka kanssa he pelaavat videopelejä verkossa ja kommunikoivat pelaamisen lomassa. (Salasuo 2006, 64 – 68.)

Tämä nuorten sosiaalisuuden siirtyminen verkkoon on aiheuttanut keskustelua siitä, hämärtyvätkö todellisuuden ja virtuaalitodellisuuden väliset rajat nuorten elämässä. Yhä useammat nuoret aikuiset, yleensä miehet, viettävät päivittäin tunteita Internetissä pelaten kavereidensa kanssa, vaikka heidän tulisi olla perinteisten normikäsitteiden mukaan jo perheellistymässä ja löytämässä oma paikkansa yhteiskunnassa. (Pohjola & Jokinen 2010, 77 – 78.)

5 AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT

Nuorten ja lasten osallisuutta on tutkittu Suomessa hyvin runsaasti, mutta työni kannalta olennaisimmat ovat nimenomaan kirkon nuorisotyöhön liittyvät nuorten osallisuustutkimukset. Löysin viisi sellaista opinnäytetyötä, jotka koin oman työni kannalta hyödyllisiksi.

Elise Kyttä (2008) tutki opinnäytetyössään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia seurakunnan toimintaan. Hän tutki asiaa nuorten auttamistyön näkökulmasta. Kyttä kysyi tutkimuksessaan Nuorten Keskuksen diakoniahankkeeseen kuuluneiden seurakuntien nuorilta ideoita auttamistyöhön ja samojen seurakuntien työntekijöiltä, että kuinka näitä ideoita voisi toteuttaa käytännössä. Kytän tutkimuksen mukaan nuoret ovat valmiita auttamaan ja nuoret suunnittelivat esimerkiksi ohjattuja vanhusten tapaamisiltoja, vanhusten jumalanpalveluksia vanhainkodeilla. Tärkeää nuorille oli yhdessä tekeminen, toiminnan pitkäkestoisuus ja sen kehittämismahdollisuudet.

Anne Huttunen, Sanna Tiippana ja Jere Turpeinen (2006) tutkivat opinnäytetyössään ”Nuoret osallistujina” nuorten osallistumista kunnan, seurakunnan ja koulujen järjestämiin toimintoihin. Heidän työnsä aineisto kerättiin määrällisenä tutkimuksena. He lähettivät kyselylomakkeita nuorille ja työntekijöille. Tutkimuksesta saatiin selville, että nuoret haluavat toimintaa, johon he voivat itse vaikuttaa ja pitivät nuorten toteuttamaa toimintaa työntekijälähtöistä toimintaa kiinnostavampana.

Mika Porvari ja Ville-Petteri Virtanen (2012) toteuttivat hieman työntekijäkeskeisemmän tutkimuksen liittyen vuoden 2010 seurakuntavaaleihin. He tutkivat seurakuntien työntekijöiden kokemuksia seurakuntavaaleista omassa työssään, koska seurakuntavaalit olivat ensimmäiset vaalit Suomessa, jossa 16 vuotta täyttäneillä oli äänioikeus. Tutkimuksesta ilmeni, että työntekijät olivat tuolloin vielä vaalityön suhteen kokemattomia. Oman työni kannalta tärkein asia tässä tutkimuksessa oli havainto siitä, että nuorisotyönohjaajalla on suuret mahdollisuudet saada 16 - vuotiaita äänestämään ja luoda tällaiseen osallisuuteen oikeanlaiset toimintamu-

dot. Porvarin ja Virtasen tutkimus oli laadullinen ja he keräsivät aineistonsa teema-haastattelun avulla.

Laura Karvinen ja Mari-Elena Verho (2009) tutkivat määrällisenä tutkimuksena nuorten aikuisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Vapaaehtoistyö oli kuitenkin pääosin työntekijäkeskeistä ja kynnys siihen osallistumiseen koettiin korkeaksi.

Tiina Taavitsainen (2012) tutki lasten ja nuorten edun toteutumista kirkossa. Hän tutki määrällisten menetelmien kautta, kuinka lasten ja nuorten etu otetaan seurakunnan päätöksenteossa ja hallinnossa huomioon. Taavitsaisen mukaan osallisuuden edistäminen on vielä aluillaan, vaikka kiinnostusta asiaan löytyykin.

Ainoastaan Taavitsaisen työ koski suoranaisesti kirkon nuorisotyötä, kun muissa opinnäytteissä painopisteenä on ollut nuoren rooli diakoniatyössä (Kyttä, 2008), osallistuminen yleisesti eri nuorisopalveluiden järjestämään toimintaan (Huttunen, Tiippana & Turpeinen 2006), seurakunnan asioihin yleisellä tasolla vaikuttaminen (Porvari & Virtanen 2012) tai nuorten aikuisten vapaaehtoistoiminta (Karvinen & Verho 2009). Taavitsaisen työ oli luonteeltaan määrällinen, joten en löytänyt suoranaisesti omasta aiheestani tehtyä laadullista tutkimusta.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerron tutkimusprosessistani ja sen etenemisestä. Esittelen myös yhteistyökumppanini, Nuorten Keskuksen järjestämät kirkko 2020 -seminaarit, joiden teemana on syventyä nuorten osallisuuteen. Osallistumalla tällaisen seminaarin jatkoseminaariin sain paljon hyödyllistä tietoa nuorten osallisuudesta, mikä puolestaan auttoi opinnäytetyöni edistymistä. Tässä luvussa esittelen myös Nuorten Keskuksen kokoaman Työntekijöiden Ideapankin, joka vaikutti opinnäytetyöni aineiston valintaan.

6.1 Tutkimusprosessin vaiheet

Vaikka olin pohtinut opinnäytetyöni aihetta lähes vuoden, elokuussa 2012 opinnäytteeni sai varsinaisen alkusysäyksensä. Silloin lähetin Nuorten Keskukselle sähköpostia ja kysyin olisivatko he kiinnostuneita ideastani ja suostuisivatko he toimimaan opinnäytetyöni toimeksiantajana. Esitettyäni idean opinnäytetyöstäni koululla, kävin tapaamassa yhteyshenkilöäni, Nuorten Keskuksen vs. nuorisosihteerä, Annika Koivulaa Nuorten Keskuksen toimistolla Helsingissä. Tämän tapaamisen yhteydessä sovimme, että lähdän Kirkko 2020 -jatkoseminaariin Jyväskylään 6.10.2012 keräämään jo osittaista aineistoa opinnäytetyötäni varten.

Seminaariin kokoontui hieman yli 30 nuorta eri seurakunnista ympäri Suomea. Seminaarin alussa esittelin itseni nuorille ja kerroin, miksi olen mukana seminaarissa. Seminaarin loppupuolella nuoret jaettiin kahteen ryhmään, joista toinen ryhmä pohti nuorten vaikuttamismahdollisuuksien käytännön ideoita kokonaiskirkon tasolla ja toinen paikallisseurakuntatasolla. Nämä kaksi ryhmää jaettiin kumpikin neljään pienempään ryhmään, joiden ehdotukset käytiin lopuksi yhteisesti läpi. Kiertelin näissä paikallistason vaikutusmahdollisuuksien pienryhmissä ja tein muistiinpanoja heidän aivoriihestään ja kirjasin ylös varsinaiset ideat, jotka esitettiin seminaarin lopuksi.

Loka- ja marraskuun ajan kirjoitin opinnäytteeni teoriaosuutta tutkimussuunnitelmaa varten, jonka esitin koululla 12.12.2012. Nuorten Keskus lähetti kaikkiin jäsenseurakuntiinsa marraskuussa kyselyn, jossa koottiin toimintamalliehdotuksia nuorten osallisuuden vahvistamiseksi seurakunnissa keräten samalla Työntekijöiden Ideapankkia muiden seurakuntien käyttöön. (Nuorten Keskus, i.a.b.) Kyselyn tulokset julkaistiin Nuorten Keskuksen Internet-sivuilla 14.12.2012. Sovimme Koivulan kanssa, että voin käyttää näitä ideapankkiin tulleita ehdotuksia opinnäytetyöni osittaisena aineistona.

Ideapankkikyselyyn vastanneiden seurakuntien keskuudesta valitsimme yhdessä Koivulan kanssa neljä seurakuntaa, joilta keräsin myös tutkimukseni varsinaisen aineiston. Seurakunnat, joiden nuorisotyönohjaajia haastattelin, valittiin ensisijaisesti tämän kyselyn mukaan. Tällä varmistettiin, että jokaisella aineistoon valitulla seurakunnalla on kattavaa ja osallisuutta edistävää toimintaa. Toisaalta valintaperusteet tehtiin myös pitäen silmällä valtakunnallista yleistettävyyttä, eli pyrin valitsemaan seurakunnat eri puolilta Suomea. Seurakunnat olivat Etelä-Suomen, Länsi-Suomen ja Itä-Suomen alueilta.

Lähetin sähköpostia näihin seurakuntiin joulukuun 2012 lopussa ja tammikuun aikana sain vastaukset jokaisen seurakunnan edustajalta. Sovimme heidän kanssaan haastattelujen aikatauluista. Haastattelut toteutin tammi-helmikuussa, kolmen viikon sisällä. Litteroin haastatteluista saadun aineiston helmikuun lopulla. Haastattelin jokaisessa seurakunnassa niitä työntekijöitä, joiden kanssa olin sopinut aiemmin haastatteluista sähköpostitse. Kolmessa seurakunnassa neljästä, haastattelin myös yhtä aktiivista nuorta, joiden mukanaolosta sain tietää vasta itse haastattelutilanteessa. Työntekijät olivat kutsuneet nämä nuoret paikalle, vaikka tarkoituksena oli haastatella pelkästään työntekijöitä. Seurakunnassa, jossa ei ollut nuoria mukana, haastattelin kahta työntekijää. Koska jokaisessa haastattelussa haastateltavana oli useampi kuin yksi henkilö, voidaan sanoa, että haastattelut olivat ryhmähaastatteluja.

Purin haastattelun aineiston ensiksi litteroimalla haastattelun sisällön, jonka jälkeen aineisto analysoitiin litteroinnin pohjalta. Esimerkiksi teemahaastatteluissa

litteroidun tekstin voi jakaa tiettyihin teemoihin, joiden kautta on helpompaa poimia aineiston pääkohdat ja kirjoittaa ne raporttiin. (Eskola 2010).

Analysoin litteroidut haastattelut tulostamalla ne paperille ja tehden alleviivauksia työni kannalta tärkeimmistä kohdista. Näitä alleviivauksia käytin tutkimuksen tuloksissa ja tein niistä muistiinpanoja pieneen vihkoon. Näiden vihkoon kirjattujen muistiinpanojen pohjalta etsin ennalta määrättyjä teemoja käyttäen aineistosta, kuinka eri seurakuntien menetelmät tai kuinka eri seurakunnissa haastateltavien ajatukset erosivat toisistaan, toisaalta myös etsien mahdollisia samankaltaisuuksia eri aineistoista.

6.2 Aineiston kerääminen ja analysointi

Keräsin tutkimukseni aineiston haastattelemalla neljässä seurakunnassa työntekijöitä. Aineiston seurakunnat valitsin yhteistyössä Nuorten Keskuksen vs. Nuorisosihteeri Annika Koivulan kanssa. Valintakriteereinä, joiden perusteella valitsimme seurakunnat, oli monipuolinen osallisuuden ja toimijuuden tukeminen sekä seurakuntien maantieteellinen sijainti.

Haastattelukysymykseni olivat jakautuneet tiettyihin teemoihin. Teemat, joita halusin työssäni korostaa, olivat nuorten osallisuus yleisellä tasolla, aktiivisten nuorten rooli osallisuudessa, työntekijöiden odotukset nuoria kohtaan ja asiat, joihin työntekijän täytyy olla valmis edistäessään osallisuutta sekä nuorten osallisuuteen kannustaminen. Tämän vuoksi oli luonnollista, että päädyin tekemään tutkimuksestani teemahaastattelun.

Teemahaastattelu on kyselylomaketta joustavampi tapa saada tietoa aiheestani. Haastattelun kautta saan kuvaavampia esimerkkejä osallisuuden toteutumisesta. Haastateltava voi tulkita haastattelukysymyksiä monipuolisesti sekä tarvittaessa esittää täsmentäviä kysymyksiä. Haastattelutilanteessa haastattelijalla on mahdol-

lisuus muuttaa haastatteluaiheiden ja -kysymysten järjestystä, mikäli tilanne sitä vaatii. Haastattelija voi motivoida haastateltavaa paremmin henkilökohtaisen kontaktin kautta kuin lomaketutkimuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 36.) Teemahaastattelun teemat ovat ennalta määriteltyjä, mutta sen haastattelukysymysten muoto, järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastattelutilanteista ja haastateltavista riippuen (Eskola & Vastamäki 2010, 28–29).

Haastatteluympäristön valinnassa on otettava huomioon, että haastattelu olisi hyvä toteuttaa paikassa, jossa haastateltava tuntee olonsa turvalliseksi ja varmaksi. Haastateltavan tulisi siis olla niin sanotusti tilanteen herrana, jotta sitoutuminen haastattelutilanteeseen olisi hänelle helpompaa. (Eskola & Vastamäki 2010, 29–31.) Tässä tutkimuksessa, jossa haastattelin kirkon nuorisotyöntekijöitä heidän työstään, heidän työpaikkansa tuntuivat luonnolliselta ympäristöltä haastattelun toteutukselle.

Itse haastattelutilanteessa on tärkeää luoda miellyttävä ja vapautunut ilmapiiri, jotta kummankin osapuolen on helpompaa keskittyä haastatteluun ilman ylimääräistä jännitystä. Luottamussuhteen synnyttämiseksi onkin hyvä keskustella aivan muista asioista haastateltavan kanssa, ennen varsinaiseen haastattelutilanteeseen ryhtymistä. Haastattelijan on myös syytä kiinnittää huomiota puhetapaansa. On hyvä välttää vaikealta tuntuvia termejä ja muutenkin pitää puhetyylinsä lähellä normaalia keskustelutyyliä. Tämä sen vuoksi, ettei haastateltava kokisi tilannetta liian viralliseksi tai luonnottomaksi. (Eskola 2010, 32–34.) Pysin keskustelemaan haastattavien kanssa ensin neutraaleista, haastattelun sisältöön liittymättömistä asioista, jotta varsinainen haastattelutilanne olisi vapautuneempi. Puhetapani pidin yleisellä puhetyylillääni, en yrittänyt tehdä tilanteesta väkisin virallisempaa muuttamalla puhetyyliäni.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan joustavaa ja kehittyvää. Koska tutkittavaan

kohteeseen tai aineistonkeruuseen saattaa liittyä vaihtelua tutkimuksen edetessä. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että tutkija raportoi tutkimuksessaan prosessin eri vaiheet Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tulkinnat sekä aineiston suppeus vaikuttavat lopputuloksiin, joten laadullisen tutkimuksen tuloksista ei voida nostaa kovin yleistettäviä tuloksia (Kiviniemi 2010, 80 – 81.)

Litteroinnin johdonmukaisuus ja säännönmukaisuus ovat olennaisia aineiston luotettavuuden kannalta, sillä aineistoa, joka on litteroitu eri tavalla ja eri säännöillä sen alussa ja lopussa ei voida pitää luotettavana. Aineiston luotettavuuteen vaikuttaa myös, onko aineisto luokiteltu johdonmukaisesti sekä onko kaikkia haastateltaviksi aiottuja henkilöitä haastateltu. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 185.) Teemahaastattelun aineisto voidaan analysoida esimerkiksi jäsentämällä teemojen mukaisesti ja pelkistämällä aineistoa yksinkertaisemmaksi, jotta sen tulkitseminen olisi helpompaa (Eskola & Vastamäki 2010, 43).

Haastattelin kaikkien haastateltavaksi aiottujen seurakuntien edustajia. Litteroin aineiston sanatarkasti kuuntelemalla nauhoja muutaman sanan välein, jonka jälkeen kirjoitin kuulemani ja jatkoin taas kuuntelemista. Litteroidessani en tarkkaillut äänenpainoja tai ajatuskatkoja. Litteroin yleensä myös täytesanat, mutta puhekielessä tyypillisiin ajatuskatkoihin liittyvät tietyt konjunktoiden toistot poistin litteroinnista.

6.4 Kirkko 2020 -tulevaisuusseminaarit

Nuorten keskus on järjestänyt nuorten tulevaisuusseminaareja, Kirkko 2015 -seminaareja vuodesta 2004 alkaen Kirkon Nuorisopäivien yhteydessä. Vuonna 2010 järjestetyn 2015 -seminaarin jälkeen seminaarien nimi vaihtui Kirkko 2020 -seminaariksi. Kirkko 2020 -seminaarien tavoitteena on vahvistaa nuorten aktiivisuutta ja heidän mielipiteensä kuuluvuutta niin paikallistason seurakunnissa kuin kirkossa valtakunnallisesti. Kirkko 2020 -seminaarien tehtävänä on myös mahdollistaa nuorten ajatusten toteuttaminen käytännön toiminnassa. Seminaareissa

haastetaan nuoria tutustumaan, osallistumaan ja vaikuttamaan kirkon toimintaan sekä päätöksentekoon. Seminaarit ovat Nuorten Keskus ry:n ja nuorten aikuisten vaikuttamisryhmä NAVI:n järjestämiä. Yhteistyössä näiden tulevaisuusseminaarien järjestämisessä toimii Kirkon kasvatus ja perheasiat -yksikkö. (Nuorten Keskus i.a.a.)

Jyväskylässä, lokakuussa 2012 järjestettyyn Kirkko 2020 -jatko-seminaariin osallistuneet nuoret jaettiin ensin kahteen ryhmään, joista toinen mietti taas pienemmissä ryhmissä nuorten vaikutusmahdollisuuksia kirkossa valtakunnallisella tasolla. Toinen ryhmä pohti vaikuttamismahdollisuuksia paikallisseurakuntatasolla. Seurasin näiden paikallistason mahdollisuuksia pohtivien ryhmien tuloksia. Esittelen ryhmien ehdotukset tässä luvussa.

Nuorten hallitukset, joilla olisi suunnitteluvastuu seurakunnan nuorten toiminnasta. Työntekijät sisällyttäisivät nuorten hallituksen toiminnan olemassa olevaan budjettiin. Nuoret päättäisivät suunnitelman toteutuksesta yhdessä työntekijöiden kanssa. Etuna tällaisessa toiminnassa on se, että kun toiminta on nuorten itsensä suunnittelemaa, siihen myös sitoudutaan paremmin ja nuorten toimintaa saadaan monipuolisemmaksi pelkän isostoiminnan lisäksi. Myös nuorten vaikuttava ryhmä tuli seminaarissa esille. Vaikuttavan ryhmän tavoitteena olisi olla mukana oman seurakuntansa yleiseen toimintaan vaikuttamisessa. Seminaarin nuoret sanoivat, että olisi hyvä, jos tällainen ryhmä olisi joka seurakunnalla. Nuoret korostivat nuoren omaa aktiivisuutta ja osallisuutta nuorisotyössä. Ryhmän mukaan vaikuttaa voi ainoastaan olemalla itse aktiivinen on ainoa keino vaikuttaa. (Kirkko 2020 -jatko-seminaarin nuoret 6.10.2012.)

Nuori voisi myös ottaa suoraan yhteyttä työntekijään tai luottamushenkilöön ja esittää heille ideoitaan. Tämä kuitenkin toimii parhaiten pienessä seurakunnassa, jossa lähes kaikki tuntevat toisensa. Tällaisen mallin hyvä puoli on esimerkiksi se, että jokaisen nuoren on helppo esittää ideoitaan ja ajatuksiaan eikä nuori joudu käymään virallista, byrokraattista prosessia läpi saadakseen asiansa eteenpäin. Kaikki

halukkaat voivat myös olla mukana suunnittelussa. Nuoret halusivat myös vaikuttaa työntekijöiden välityksellä. Työntekijät, jotka ovat helposti lähestyttäviä, järjestävät tilanteita, joissa nuoret voivat tulla puhumaan luottamuksellisesti heidän kanssaan. Työntekijän tulisi tarjota nuorille puitteet ja virikkeitä, joiden avulla nuoret voisivat vaikuttaa toimintaan ja järjestää sitä. Kokoavat nuortenleirit toisivat isoskoulutuspainotteisiin leireihin vaihtelua ja samalla muutkin nuoret kuin vain isoskoulutettavat pääsisivät osallistumaan leiritoimintaan. (Kirkko 2020 - jatkoseminaarin nuoret 6.10.2012.)

Nuorten osallisuus voi nuorten mielestä näkyä myös innostajakoulutuksessa, jossa erityisesti 1. ja 2. koulutusvuosi kohdentuvat isostoimintaan ja nuorteniltoihin. Isostoiminnan jälkeen koulutus laajentaa osallisuutta kaikkeen seurakunnan toimintaan oman mielenkiinnon mukaan. On mahdollisuus päästä esimerkiksi saarnaamaan tai osallistua sellaiseen toimintaan, jonka kokee mielekkääksi. Tämä malli antaa nuorille mahdollisuuden pitkään seurakuntayhteyteen. Palautepäivä tai -leiri isosille kesän leirien jälkeen otettiin seminaarissa esille. Palautepäivänä koottaisiin kaikki kesän isokset yhteen ja siellä voisi antaa sekä positiivista että rakentavaa palautetta kesän leireistä. Päivän aikana myös isokset jakaisivat kokemuksia leireistä keskenään. (Kirkko 2020 -jatkoseminaarin nuoret 6.10.2012.)

6.5 Työntekijöiden Ideapankki ja siitä nousseet ideat

Nuorten Keskus järjesti marras-joulukuussa 2012 internetsivuillaan kyselyn, johon se haastoi jäsenseurakuntansa työntekijät vastaamaan. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa, millaisia osallistavia menetelmiä eri seurakunnat käyttävät ja toimia ideapankkina muille seurakuntien nuorisotyönohjaajille. Olen tunnistettavuussyistä jättänyt nimeämättä ja poistanut tunnistetiedot näistä kyselyyn osallistuneista seurakunnista. Kyselyyn vastasi kuusitoista seurakuntaa. esittelen tässä luvussa kaksoitoista Työntekijöiden Ideapankkiin kerättyä menetelmää. Vastauksia tuli yksi jo-

kaiselta seurakunnalta. Tästä listasta on poistettu ne seurakunnat, jotka kuuluvat haastatteluaineiston piiriin. Idea Työntekijöiden Ideapankista sai alkunsa lokakuun 2012 Kirkko 2020 –jatkokseminaarin tuloksista (Koivula, Annika, henkilökohtainen tiedonanto 11.3.2013). Vastaukset jakaantuvat kolmeen alaryhmään, toiminnan suunnittelu, toiminnan toteutus ja toimintaan osallistuminen. Ensimmäiset kolme menetelmää kuuluvat *suunnitteluryhmän* alle, seuraavat kuusi kertovat nuorten vaikutuksista toiminnassa ja kolme viimeistä menetelmää osallisuudesta *toimintaan osallistumisen* yhteydessä.

Alueelliset tukiryhmät ovat työmuotoja, joissa nuoret, nuoret aikuiset ja seurakunnan yhteistyötahot suunnatut pääsevät suunnittelemaan erilaista ohjelmaa. Seurakuntaan kuuluu neljä eri aluetta ja tukiryhmät koostuvat 2 – 8 henkilöstä, jotka suunnittelevat työaloittain erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia. Tämän idean esittäjä näkee tukiryhmätoiminnan hyvänä mahdollisuutena nuorille päästä mukaan vaikuttamaan seurakunnan päätöksentekoon ja antamaan oma panoksensa seurakunnan toimintaan. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Nuoret suunnittelemassa seurakunnan nuorisotyötä. Kymmenen 15 – 20 -vuotiasta nuorta kutsutaan kahdeksi päiväksi suunnittelemaan seurakunnan nuorisotyötä. Ohjaajat tekevät heidän kanssaan jotain hauskaa ja samalla opettavat näille nuorille seurakunnan perustehtävästä. Sen jälkeen nuoret saavat suunnitella keskenään nuorisotyön sisältöä. Nuoret suunnittelevat myös, mitä nuorisotyössä tehdään, miten tehdään sekä miten sitä markkinoidaan. Työntekijät antavat nuorten vaikuttaa suunnitteluihin, eivätkä yritä ohjata nuorten ajatuksia haluamaansa suuntaan, eikä nuorten ideoita tyrmätä vedoten työkuviin tai resursseihin. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Nuorten parlamentti on yhden seurakunnan osallisuuden muotona. Parlamenttiin valitaan kuusi 15–19 -vuotiasta nuorta äänestämällä. Parlamentin toimintakausi on yhden vuoden mittainen. Parlamentti kokoontuu yhdessä työntekijöiden kanssa miettimään konkreettisesti, mitä seurakunta voisi tarjota heille ja heidän ikäisilleen. Nuorten parlamentin puheenjohtaja myös osallistuu seurakunnan kasvatustilaisuuksiin.

liittyviin päätöksentekokokouksiin. Nuoret valmistelevat ja vetävät itse kokouksen yhdessä työntekijän kanssa. Nuorten parlamentin kokouksia järjestetään noin kahdesti kuukaudessa. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Täysi-ikäisten tiimissä seurakunnan toiminnassa mukana oleville, isosiän ohittaneille nuorille aikuisille tarjotaan mahdollisuutta jatkaa seurakuntayhteyttä tiimissä, joka pyörittää osaltaan seurakunnan nuorten toimintaa. Tiimi voi pitää nuorisotilanoivia auki iltapäivisin, pyörittää omien kiinnostusten mukaan harrastustoimintaa, tehdä tempauksia ja olla työntekijöiden tukena ja apuna nuorisotyössä. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Nuorisotiimin nuorisojäsenet. Seurakunnan nuorisotyön syyskauden avauksessa valitaan vaaleilla kolme nuorta nuorisotiimin nuorisojäseniksi. Kauden aikana on tarkoituksena pitää kaksi kokousta, joissa nuoret pääsevät oikeasti vaikuttamaan nuorisotyön sisältöön ja toimintaan. Myös toiminnan ulkopuolelle jääneet nuoret ovat innostuneet ja lähteneet mukaan seurakunnan nuorisotoimintaan, sillä aktiiviset nuoret ovat saaneet heitä lähtemään mukaan. *Postiboksitoiminnassa* nuoret pääsevät ehdottamaan toiveitaan kirjallisena ja nimettömänä ympäri paikkakuntaa sijoitelluihin postilaatikkoihin. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Isoiset valitsevat kesäteologin tai kesänuorisotyönohjaajan niiden opiskelijoiden joukosta, jotka olivat hakeneet kyseisiin tehtäviin. Isoiset haastattelevat näitä kesätyöntekijäehdokkaita isoskoulutuksen yhteydessä ja äänestävät parhaaksi katsomansa henkilön seurakunnan uudeksi kesätyöntekijäksi. Tämä seurakunta on katsonut tämän toimivaksi ideaksi ja aikoo jatkaa tätä käytäntöä myös jatkossa. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Pikku-Iso -toiminta. Varhaisnuorisotyön toiminnassa mukana olleet kuudesluokkalaiset siirtyvät seitsemännelle luokalle, heidät kutsutaan mukaan ”pikkuisosiksi”, eli suunnittelemaan kutosteniltoja, auttamaan käytännön tehtävissä ja ohjaamaan

toimintaa, mikäli he ovat siihen innokkaita. Pikkuisosille ei makseta palkkiota, vaan he ovat vapaaehtoisia. Osa heistä jatkaa pikkuisostoimintaa vielä kahdeksannella luokalla eli omana rippikouluvuotenaan. Tämä ikäluokka on usein koettu vaikeaksi tavoittaa ja kun seitsemäsluokkalaiset ovat vielä nuorimpia omassa koulussaan. Heille on mielekästä päästä ohjaamaan iltoja tai ainakin suunnittelemaan niitä työryhmässä. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Perhepiiritoiminta. Yläasteikäisille on suunnattu omat viikoittaiset ryhmät, joissa tiivistetään ryhmähenkeä ja valmistellaan tulevia perhepiirejä sekä puretaan kokemuksia edeltävistä perhepiireistä. Noin kerran kuukaudessa seurakunta ja nuoret järjestävät sunnuntaina perhepiirin, joka alkaa jumalanpalveluksella, jatkuu ruokailulla ja sen jälkeen on noin kaksi tuntia yhteistä, ohjattua toimintaa. Perhepiirin toiminta on monipuolista. Siellä saattaa olla esimerkiksi kokkausta tai erilaisia liikunnallisia pelejä. Nuorten tehtäviin kuuluu muun muassa ruokailujen rahastus, ruuan jakelussa, tiskaamisessa ja lasten hoidossa avustaminen, jotta vanhemmat saavat syödä rauhassa. Toiminnan tavoitteena on ylläpitää perhetoimintaa, luoda erikikäisille yhteisiä toimintoja, sitouttaa nuoria jumalanpalveluselämään sekä antaa nuorille mahdollisuus auttaa ja kartuttaa heidän kokemuksiaan auttamisesta ja ohjaamisen kyvyistä. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Gospel-messu, jonka kohderyhmänä ovat rippikoululaiset, rippikoulunsa käyneet, lapsiperheet ja nuoret aikuiset. Gospelmessu toteutetaan kerran kuukaudessa. Messu valmistellaan ja toteutetaan yhdeltä istumalta osallistujien voimin. Kello 13:30 saavutaan paikalle ja syödään välipalaa. Kello 14:15 käydään pääpiirteittäin messu läpi, materiaali laitetaan Power Point -tiedostolle, jotta messun kulkua on helppoa seurata.. Messuun valitaan tekstien lukijat, kerätään aiheet esirukoukseen, arvotaan soittimet ja niin edelleen. Kello 15:00 messu pidetään, viikkomessun kaavalla. Kaikki materiaali, kuten virsien ja laulujen sanat heijastetaan seinälle, eikä kenenkään tarvitse lukea tekstejä esimerkiksi virsikirjasta. Messuun kuuluu myös ehtoollisen vietto. Messun päätyttyä kello 15:40 juodaan vielä kirkkokahvit. Osallisuutta tukee tässä mallissa se, että kukaan ei päädy pelkästään yleisön asemaan,

vaan kaikki pääsevät toteuttamaan messua itse, eikä messu ole luonteeltaan esitys, vaan se on yhdessä tehty kokonaisuus. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Valon messu on nuorten toteuttama messu, jossa seurakuntalaisten ääni kuuluu. Seurakunta järjestää 16 - 30 -vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa omanlaistaan messua. He ovat mukana pitämässä puheita, tekemässä rukousalttareita, hoitavat lapsia, opettavat pyhäkoulussa, osallistuvat esirukoukseen. He osallistuvat myös messun musiikin toteuttamiseen sekä mainostavat tapahtumaa.. Messu kestää 45 minuuttia sisältäen rukoushetken. Ennen messua on musiikkipainotteista ohjelmaa ja raamattuopetusta, messun jälkeen on rukouspalvelua, esirukousryhmän kokoontuminen ja iltapala. Messutyöskentelyn tavoitteena on kokea yhteisöllisyyttä ja vahvistua seurakuntana Kristuksesta ja Pyhästä Hengestä. (Nuorten Keskus i.a.b.)

Pääsiäisvaellusnäytelmän nuoret ja nuoret aikuiset pääsevät itse suunnittelemaan ja toteuttamaan. Näytelmä on nuorten ja nuorten aikuisten yhdessä käsikirjoittama, lavastama. Näytelmä toteutetaan hiljaisella viikolla kirkon tiloissa. Mukana olevat nuoret saavat kokemusta isosta projektista, tiivistyvät ryhmänä, vahvistavat luovuuttaan ja näyttelemisen taitoja, näkevät työnsä jäljen ja saavat palautetta näytelmästä. Katsojat puolestaan saavat tämän idean esittäjän mukaan upean kokemuksen pääsiäisen ajan tapahtumista. (Nuorten Keskus i.a.b.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tuloksia. Esittelen aineiston seurakunnat seurakuntatyypeittäin. Aineiston esittelyssä erittelen tutkimuskohteinani olevat menetelmät. Menetelmien jälkeen kerron, mitä työntekijät odottavat nuorilta, kun heille annetaan vastuullisia tehtäviä. Kerron myös, minkälaisia asioita ja haasteita työntekijöiden on oltava valmis kohtaamaan mahdollistaessaan nuorten osallisuutta nuorisotyön toiminnasta. Lopuksi esitän muutaman jatkotutkimusaiheen, kuinka osallisuutta voisi tutkia vielä lisää.

7.1 Aineiston seurakunnat

Opinnäytetyöni aineiston seurakunnat määräytyivät Nuorten Keskuksen ideapankkikyselyn pohjalta. Kyselyyn vastanneista seurakunnista valittiin neljä seurakuntaa, jotka olivat maantieteelliseltä sijainniltaan eri puolilta Suomea. Myös seurakuntien paikallisuus oli yksi valintakriteereistä. Halusin tutkia paikallisseurakuntia enkä esimerkiksi seurakuntayhtymiä, vaikka kaksi näistä seurakunnista ovat myös osayhtymää. Kaikissa näissä seurakunnissa myös osallisuuden piti olla näkyvä osa seurakunnan nuorisotyötä.

Käytän tässä luvussa aineistoon kuuluvista seurakunnista nimiä seurakunta 1, seurakunta 2, seurakunta 3 ja seurakunta 4 välttääkseni mainitsemasta näitä seurakuntia nimeltä. Kaikki seurakunnat olivat kaupunkiseurakuntia. Seurakunnat 1 ja 2 olivat osa suurempaa seurakuntayhtymää.. Tulosten esittelyssä käytän seuraavia merkintöjä sitaattien lähdemerkinnöissä. T tarkoittaa työntekijän ja N nuoren sitaattia. Kirjaimen perässä oleva numero tarkoittaa seurakuntaa, jota haastateltava edustaa. Poikkeuksena tästä on seurakunta 4, jossa haastattelin kahta työntekijää. Käytän tämän työntekijän sitaateissa merkintää T5

7.2 Osallisuuden kautta suunnittelemaan ja toteuttamaan

Osallisuus on tietoista yhteisöön kuulumista ja siihen vaikuttamista (Yeung 2002, 77; Malkavaara 2011, 129). Aineiston seurakuntien työntekijöiden ajatukset ovat tämän teorian kanssa hyvin samankaltaiset. Kahdessa seurakunnassa työntekijät kertoivat toiminnan perustuvan siihen, että nuoret ovat osana tekemässä nuorisotyötä, ettei toiminta olisi liian työntekijäkeskeistä. Osallisuus näyttäytyy tärkeänä osana nuorisotyötä jokaisessa seurakunnassa.

Se tarkoittaa sitä, että nuoret on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa. (T1).

Otetaan suunnitteluun mukaan nuoria, ilman että heitä ajateltas koko ajan työn kohteina (T3).

Nuorten määritelmä osallisuudelle liittyy vahvemmin sosiaaliseen osallisuuteen kuin vaikuttamiseen ja toiminnalla toteuttamiseen liittyviin asioihin. Nuorten mukaan on tärkeää, että he löytävät seurakunnasta jotain sellaista, mikä vastaa heidän tarpeisiinsa ja mielenkiinnon kohteisiinsa.

Tarkotus on löytää kullekin se oma paikkansa ja juttunsa täällä seurakunnassa. (N2).

Osallisuuteen kuuluu aktiivisen toiminnan lisäksi olennaisena sen yhteisöllisyys (Junttila-Vitikka, Gretscher & Kiilakoski 2012, 193; Mäkelä 2011, 21; Horelli, Haikola & Sotkasiira 2007, 220), kuten teoriaosassa aiemmin kerroin. Tämä näkemys tulee hyvin esille seurakunnassa 4:

Osallisuus on sitä, että kokee olevansa jossain yhteisössä sillä tavalla sisäpuolella ja mukana, niin että voi vaikuttaa sen ryhmän tai yhteisön toimintoihin (T4).

Vaikka osallisuudelle tuntuu olevan useita erilaisia tulkintoja, lienee selvää, että osallisuuteen vaaditaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tahtoa vaikuttaa ja toimia näissä seurakunnissa.

7.3 Menetelmien kautta osallisuuteen

Seurakunnissa 1 ja 2 toimii toisiinsa verrattuna hieman samalla periaatteella seurakuntakohtaiset nuorten ryhmät, joiden tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa nuorten toimintaa seurakunnassa. Ryhmät koostuvat aktiivisista nuorista, jotka ovat valittu tehtäväänsä seurakunnasta riippuen eri tavoin. Seurakunnassa 1 tähän ryhmään pääsee kolme uutta, eli isoskoulutuksen aloittavaa nuorta, kolme jo yhden kerran isosena ollutta ja kolme heitä vanhempaa nuorta. Ryhmän toiminnasta kiinnostuneiden joukosta valitaan sattumanvaraisesti kymmenes jäsen, joka voi kuulua mihin tahansa näistä kolmesta ikäryhmästä. Seurakunnassa 2 tähän ryhmään valitaan vaaleilla kolme tyttöä ja kolme poikaa. Heidän on oltava vähintään 16 -vuotiaita ja heidän pitää olla mukana seurakunnan nuorisotoiminnassa vähintään vuoden ennen kuin he voivat asettua ehdolle tähän ryhmään.

Seurakunnassa 1 tätä ryhmää kutsutaan nuorten parlamentiksi. Nuorten parlamentti suunnittelee ja toteuttaa nuorisotyön toimintaa käytännön tasolla. Parlamentin nuoret kokoontuvat keskenään ja suunnittelevat syksyn ja kevään ohjelmat. Parlamentti myös toteuttaa nuorten illat, osallistuu leiriohjelmien suunnitteluun ja toteutukseen sekä järjestää erilaisia tapahtumia.

Seurakunnan 2 ryhmä kulkee nimellä vastuuryhmä. Vastuuryhmän toimikausi on yksi vuosi, jonka jälkeen yhdellä työllä ja yhdellä pojalla on mahdollisuus jatkaa vielä yhden kauden automaattisesti. Muut jäsenet valitaan vaaleilla. Kuitenkin viimeistään kahden vastuuryhmässä vietetyn kauden jälkeen on vetäydyttävä ja annettava tilaa muille, tosin on mahdollista palata takaisin tämän taukovuoden jälkeen, mikäli vielä halukkuutta riittää. Seurakunnan 2 vastuuryhmä toiminta ei vält-

tämättä edellytä isoskoulutusta, sillä nuorisotyönohjaaja näkee vastuuryhmätöiden ja osallisuuden koskevan kaikkia seurakunnan toiminnassa olevia nuoria.

...kaikki ei välttämättä oo isoskoulutuksessa tai niinku näis meidän jatkoisoskoulutuksessa, mut sit voi olla monella muulla tavalla mukana seurakunnan toiminnassa ja voi olla vaikuttamassa siihen, et mitä tääl tapahtuu (T2).

Vastuuryhmän tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa viikkotoimintaa. Nuoret toteuttavat erilaisia kerhoja, joiden aiheen ja sisällön nuoret saavat itse päättää. Näiden kerhojen avulla nuoret saavat tuotua omaa erityisosaamistaan ja vahvuuksiaan esille.

Seurakunnan 1 nuorisotyönohjaaja on myös laittanut alulle seurakuntayhtymän laajuisen osallisuuskanavan, jossa yhtymän seurakunnan nuorten vastaavat aktiiviryhmät, eli nuorten hallitukset tai parlamentit tekevät yhteistyötä saaden näin yhtymän välisten seurakuntien yhteistyötä parannettua.

Se on yks tapa lisätä seurakuntien välistä yhteistyötä (N1).

Tässä yhtymän välisessä parlamenttitoiminnassa jokaisella yhtymän seurakunnalla tulisi olla vähintään yksi edustaja. Tämän lisäksi yhtymän välinen parlamentti järjestää erilaisia toimikuntia, joihin kuka tahansa yhtymään kuuluvista nuorista voi osallistua oman kiinnostuksensa mukaan. Tarjolla on esimerkiksi musiikkitoimikunta, mediatoimikunta, teatteritoimikunta, liikuntatoimikunta tai tiedotustoimikunta. Yhtymän välisen nuorten parlamentin tehtävänä on myös osittain valvoa näiden toimikuntien toimintaa. Tämä yhtymän välisen parlamentin toiminta ei suoranaisesti ole toiminnaltaan evankeliumia julistavaa, vaikka se kuuluukin kirkon ja seurakuntien päätehtäviin (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.,1).

Ei niin suoranaisesti, koska monet nuoret vierastaa vähän sitä. (N1).

Yhtymän välisen nuorten parlamentin pääpaino onkin enemmän nuorisotyössä. Se pyrkii ehkäisemään syrjäytymistä ja saamaan ihmisiä liikkeelle. Kristillisyys ja kirkon alla toimiminen näkyy kuitenkin taustalla, sillä musiikkitoimikunnassa gospel-musiikki on suosittua ja parlamentti ottaa osaa.

Kahdessa seurakunnassa painotettiin sanoman ja evankeliumin merkitystä nuorisotyön sisällössä. Näiden seurakuntien työntekijöiden mukaan kirkon nuorisotyöltä katoaa pohja, mikäli evankeliumin painoarvoa supistetaan.

Toiminnan tarkoitus ei oo pelkkää toimintaa. Se jää tyhjäksi, niinku kirkon näkökulmast jos se sanoma jää pois. (T1)

Seurakunnassa 3 järjestetään nuorten raamattupiirejä, joita ohjaa kaksi jo täysi-ikäistä nuorta aikuista. He aloittivat raamattupiirin pitämisen. He ovat suunnitelleet siihen tietyn pohjan, joka on tarvittaessa työntekijöiden käytössä, mikäli nämä nuoret aikuiset ovat estyneet tietyn tapaamisen ohjaamisesta. Tässä seurakunnassa osallisuutta palvelevat myös nuorten ohjaamat kerhot. Kerhot ovat pääasiassa suunnattuja varhaisnuorille, mutta niiden ohjaajina toimivat isoskoulutuksen käyneet nuoret. He saavat itse päättää kerhotoiminnan sisällön. Nuoret hankkivat itse tarvikkeet kerhoihin sekä suunnittelevat ja toteuttavat ne itse annettujen resurssien varassa. Nuoret tuovat hankinnoistaan kuitit ohjaajille. Ohjaajat haluavat nähdä nuorten suunnitelmat ennen niiden toteutusta.

Seurakunnan 4 nuorisotyöohjaajan mukaan kirkon strategia on toiminut osallistamaan toimintaan ohjaavana suunnannäyttäjänä ja sen kautta seurakunta on herännyt osallisuuden huomioimiseen työtavoissaan. Seurakunnassa 4 pyritään mahdollistamaan nuorten osallisuutta esimerkiksi niin, että aktiivisia nuoria on kutsuttu mukaan nuorten toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Ja että se kulkis se semmonen suunnitellun ja toteutuksen ja palautteen ja arvioinnin kehä myös heidän kautta, eikä vaan meidän ohjaajien kautta (T4).

Seurakunnassa 4 lapsiasiahenkilön valinnan myötä on perustettu nuorten kuulemistilaisuudet, joita järjestetään muutaman kerran vuodessa. Kuulemistilaisuuksissa osa seurakunnan työntekijöistä ja luottamushenkilöistä kuulevat nuorten toiveita ja ehdotuksia seurakunnan toiminnan kehittämiseksi. Lisäksi seurakunnassa kerätään nuorten ideoita ja palautetta kirjallisesti nuortentiloissa sijaitsevaan palautelaatikkoon.

Seurakunta 4 tekee myös tiivistä yhteistyötä kunnan alueen muiden nuorisotoimijoiden, kuten kunnan nuorisotyön, tukipalveluiden sekä eri järjestöjen kanssa. Seurakunta on esimerkiksi yhtenä tahona läsnä kaupungin nuorisovaltuuston kokouksissa, sillä sitä kautta seurakunta pääsee näkemään ja kokemaan niitä asioita, jotka ovat nuorista ajankohtaisia. Seurakunta on omalta osaltaan nuorten tukena ratkaisemassa näitä asioita nuorten kanssa.

Verkostotoiminta tukee osallisuutta juurikin sen vuoksi, kun se nuori hoksaa, että ollaan samaa porukkaa (T4).

Nuoret ovat mukana myös leirityössä kaikissa aineiston seurakunnissa ainakin rippikouluissa. Kaikissa seurakunnissa nuoret suunnittelevat ja toteuttavat esimerkiksi ulkoiluja ja iltaohjelmia. Myös iltahartaudet kuuluvat nuorten vastuulle. Nuoret pääsevät kokoavan nuorisotyön leiritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen osallisiksi ainakin seurakunnissa 1 ja 2.

Seurakunnan 1 nuorten parlamentti pääsi kerran suunnittelemaan yhden leirin kokonaisuudessaan, mutta parlamentin jäsenet kokivat, että kokonaisuutena leiri ei onnistunut täysin ja he olisivat halunneet olla leiriläisen asemassa. Tästä eteenpäin leirien työnjako on mennyt niin, että nuorten parlamentti järjestää päivällä pientä ohjelmaa sekä iltaohjelman, lopun jäädessä työntekijöille. Tämä malli sai kannatusta nuorten parlamentin jäseniltä.

Se vaikutti tosi hyvältä. Se vähän riippuu...et joillain se toimii täydellisesti, että on pari jotka haluaa pitää sen leirin. (N1).

Seurakunnassa 2 vastuuryhmän tehtävänä on tehdä leireihin ulkoilut ja iltaohjelmat. Mikäli vastuuryhmä itse ei keksi ohjelmaa, he voivat myös rohkaista muita nuoria ehdottamaan ideoita.

...ei tarkoita, että vastuuryhmän täytyy olla se tähti siellä leirillä, vaan rohkasemassa muita ja antaa niille mahdollisuus myös vaikuttaa (N2).

Seurakunnan 2 nuorisotyönohjaajan mukaan vastuuryhmä voi myös vaikuttaa leireillä jossain määrin opetukseen ja raamattuhetkiin, mikäli heillä on toiveita tiettyjen teemojen tai aiheiden suhteen.

Seurakunnissa 3 ja 4 ei juurikaan puhuttu kokoavan toiminnan leireistä.

Seurakunnan 3 keskustelu leireistä koski vain rippikouluja ja varhaisnuortenleirejä, joissa isoskoulutuksen käyneet isokset toimivat isosina. Seurakunnassa 4 kaikki nuortenleirit ovat koulutuspainotteisia, eikä seurakunnalla ole resursseja järjestää kokoavaa leiritoimintaa.

Mä mietin, että ilman muuta, jos olis ilman koulutuspakkoa leiritoimintaa, niin siinä olis helppoa ja herkullista niinku toteuttaa siihen tämmösiä osallisuusteemoja (T4).

7.4 Työntekijöiden odotukset nuoria kohtaan

Kun osallisuutta edistetään ja nuoren vastuuta lisätään, odotukset nuoria kohtaan kasvavat. Kirjoitin teoriaosuudessa, että nuorten innokkuus vaikuttamista ja järjestötoimintaa kohtaan on laantumassa (Allianssi 2012, 50). Nuorten passivoituminen tuli esille kahdessa seurakunnassa.

Monet seurakunnat varmaan kamppailee sen kans, et sais nuoret niinku mukaan siihen osallisuuteen (T1).

Tottakai sitoutuminen tänä päivänä on joka tapauksessa pulmallista, mihin tahansa (T4).

Toisaalta taas on nuoria, jotka ovat aktiivisia monessa eri toiminnassa, mikä tuo omanlaiset haasteensa. Seurakunnan toimintaan voi olla hankala saada aktiivisia nuoria mukaan, kun heillä on aikataulullisia kiireitä muiden tahojen kanssa. Nuoret eivät myöskään aina jaksaa olla aktiivisia, mutta se ei aina viittaa laiskuuteen vaan siihen, ettei nuoria saa rasittaa liikaa..

Se vastustus sielt voi tulla, et nyt ei pysty tai ei jaksaa. Se on eri asia kun viitti (T1.)

Nuoret ovat aktiivisia myös muualla kuin kirkon ja seurakuntien nuorisotyössä. Nuorilla on erilaisia harrastuksia, jotka vievät heidän aikaansa nuorisotyöltä. Harrastustoiminnan lisäksi nuorten aikaa vie kouluun ja kotiin liittyvät velvollisuudet. Nuorisotyönohjaajien tulisi aina pitää mielessä tämä asettaessaan odotuksia nuoria kohtaan.

Just nää aikatauluongelmat on se suurin ongelma kaikkes tällases toiminnassa, koska nuoret on nykyään tosi tosi kiireisiä (N1).

Työntekijät painottivat myös luotettavuuden ja avoimen kommunikation tärkeyttä, sillä nuorten on pysyttävä luottamuksen arvoisina, jotta työntekijä voi olettaa nuorten suoriutuvan heille annetusta vastuusta. Nuorten tulisi myös ilmoittaa hyvissä ajoin, mikäli ovat estyneitä toteuttamasta etukäteen sovittua tehtävää. Nuorilla tulisi olla myös matala kynnyys pyytää apua tarvittaessa.

No varmaankin se odotus on, että ensinnäkin pitää sanansa (T3),.

Myös sitä odotan aika paljon, et tule kysymään työntekijältä jos tarvi (T2).

Työntekijät nuorten suorituksia, vaikka he eivät aina onnistuisikaan tehtävissään toivotulla tavalla. Nuorilta ei odoteta täydellistä suoriutumista tehtävistään, vaan riittää kun he tekevät parhaansa.

En odota mitenkään täydellisyyttä tai sellasta, että pitäis olla jotenkin valmis, vaan että saa kokeilla erilaisia juttuja (T2).

Onnistuu tai ei onnistu, ni pystyy sanomaan et tein parhaani, siin kans oppii (N3)..

Työntekijät avostavat myös palautteen antamista ja vastaanottamista. Sitä pidetään olennaisena osana osallisuutta. Työntekijöiden palautekeskustelut nuorten kanssa auttavat sekä että työntekijää kehittymään työssään.

... et tän tyyppistä niinkun kehityskeskusteluja jatkuvasti käydään näitten vastuunuorten kanssa (T2).

Palaute niinku puolin ja toisin ja parhaimmillaanhan se siis kasvattaa molempia [nuorta ja työntekijää] (T3).

Seurakunnassa 4 nuoriin kohdistuneiden odotusten sijaan tärkeämpänä pidettiin ajatusta, jonka mukaan työntekijän on ensisijaisesti sitouduttava itse ensin nuoriin ennen kuin nuorilta voidaan odottaa sitoutumista seurakuntaa kohtaan. Tässä toteutuu teoriaosassa esitelty ajatus, ettei osallisuutta voida edistää, mikäli nuorisotyöntekijät eivät ole siihen valmiita (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 16).

Joskus joutuu vähän miettimään, että kun odotetaan, että nuoret sitoutuisi-

vat, niin täytyy myös pystyä katsomaan peiliin, että sitoudunko minä nuoriin (T4).

7.5 Työntekijät nuorten tukena ja osallisuuden mahdollistajana

Työntekijöiden on ensisijaisesti oltava nuorten tukena osallisuuteen liittyvissä asioissa. Tämä ajatus tuli ilmi jokaisesta neljästä haastattelusta. Läsnäolon tärkeyttä korostivat kaikkien seurakuntien nuorisotyönohjaajat. Nuorisotyönohjaajan on oltava myös tarvittaessa antamaan tukea ja neuvoja nuorille, mutta kuitenkin niin, ettei työntekijä vaikuta liikaa nuoren ajatuksiin.

Kun parlamentti on nuori tai hallitus on nuori, et se on niinku alkutaipaleella, et jos mä annan jonkun neuvon työntekijöille, jotka halua pistää oman hallituksen tai parlamentin pystyyn, ni aika tiukasti on mukana ainaki kaks vuotta (T1).

*Mä kyl aattelen, et se lähtökohta on se, et työntekijä on ihan yhtäläillä tuke-
massa sitä työskentelyä (T2).*

Pitää olla valmis olemaan sittenkin tukena, et ei saa paeta paikalta (T3).

*Ne nuoret ainakin tarttee tukea siinä....jatkovasti täytyy sen aikuisen olla tä-
läsenä mahdollistajana ja rinnallakulkijana (T4).*

Seurakunnan 1 nuorisotyönohjaajan mukaan nuorisotyönohjaajan tehtävänä on myös jakaa vastuuta nuorten välille, ettei yhdelle nuorelle kasaannu kohtuuttomasti vastuuta. Esimerkiksi seurakunnan oman sekä yhtymän nuorten parlamenttien puheenjohtajana ei voi toimia sama henkilö, koska se tuottaisi yhdelle nuorelle kohtuuttomasti tehtävää.

Tarkotus ei oo kuitenkaan tehdä tästä työtä vaan ideana olis pitää kumminki homma hauskana ja mukavana (T1).

Seurakunnissa 1 ja 2 huomattiin, että nuorten osallisuuden edistäminen tulee lisäämään nuorisotyönohjaajien työmäärää, mikä saattaa vaikuttaa osallisuuden edistämisen suosioon.

Tää tuo työntekijälle tietysti lisää hommaa, et sen takia se vastaanotto ei oo ehkä niin tähtitieteellinen ku ehkä odotettiin (N1).

Kyllähän se voi lisätäkin työntekijän vastuuta ja työmäärää kun on erilaisia porukoita (T2).

Muita asioita, joita työntekijöiden tulee huomioida osallisuudessa, on esimerkiksi mahdollisen varasuunnitelman laatiminen. Jos nuoret jostain syystä peruvat tuloista tapahtumaan, josta ovat vastuussa. Kahdessa seurakunnassa pohdittiin myös sitä, että mikäli nuorten järjestämässä toiminnassa tapahtuu jotain sellaista, mikä aiheuttaa jatkotoimenpiteitä, niin vastuu on kuitenkin ohjaajalla.

Tietenkin pitää työntekijällä olla valmius siihen, et on valmis käsittelemään niitä asioit sen ryhmän kanssa (T2).

Täytyy olla valmis likapyykkiin, jos sellasta tulee. (T3).

Seurakunnassa 3 tuli ilmi myös, että ne mallit ja työskentelytavat, joihin ohjaaja on tottunut, eivät välttämättä ole ainoat oikeat toimintamallit. Jos nuorille annetaan jonkinlaista ohjeistusta, nuorisotyönohjaajan on annettava selkeät ohjeet.

On oltava valmis kyseenalaistamaan omat mallit tehdä työtä ja omat pintymät ja omat ohjeet. (T3).

Tärkeää on asettaa nuorille selkeät rajat, varsinkin jos nuoret ovat suunnittelemassa toimintaa, jonka toteuttamiselle ei seurakunnassa ole riittäviä resursseja tai jos toimintaan liittyy jonkinlaisia riskitekijöitä.

Täytyy olla myös asettamassa jotain rajoja, sääntöjä myös sille toiminnalle, jos meinaa mopo karkailla nuorilla (T4).

7.6 Henkilökohtainen kontakti motivaattorina osallisuuteen

Kolmessa seurakunnassa neljästä sanottiin, että henkilökohtainen kontakti nuoren kanssa on parhaimpia keinoja saada nuori mukaan osallisuuteen. Tuntemalla nuoren ja tietämällä heidän mielenkiinnon kohteensa, saadaan tietynlaista osallisuutta paremmin kuin yleisten tiedotuskanavien kautta. Henkilökohtaisen kontaktin kautta nuoret paitsi motivoituvat paremmin osallisuuteen, niin myös saavat kokemuksen, että juuri heitä tarvitaan seurakunnassa. Tämä tukee teoriaa siitä, että nuorten motivoinnissa osallisuuteen on otettava huomioon nuorten yksilölliset tarpeet ja toiveet, mikäli halutaan edistää nuoren osallisuutta (Make Change Yourself 2011, 21–23).

Olennaist on se, et on oikee henkilö kohtaamas jonku toisen henkilön ja sano et tuu mukaan. Et nuori kaipaa sitä et kysytään henkilökohtasesti. (T1.)

Mua ainakin motivoi se, et sit ku on tutustunu ihmisiin, ni annetaan mahdollisuus lähteä mukaan niihin asioihin mist sä ite tykkäät (N3).

Mun mielestä jalkautuminen niitten nuorten omiin toimintaympäristöihin on tärkeätä (T4).

Kannustava ilmapiiri, nuoren oma tahto osallisuuteen sekä Jumalan kutsumus koettiin myös merkittäviksi tekijöiksi, jotka vaikuttavat nuorten osallisuuteen kannus-

tamiseen ja motivointiin.

Pitäähän siinä olla kannustavaa ilmapiiriä sitten, että ihmiset uskaltais sitte yrittää. (N2.)

Sen oikeen kutsun antaa Jumala ja me jotenkin saadaan olla siinä mukana ja ihmiset vastaa niihin kutsuihin (T3).

Ehkä siinäkin pitää olla tavallaan se nuoren oma halu... ku ketään ei kuitenkaan pakottaa voi. (T5)

Nuoret tarvitsevat myös kiitosta työstään. Kiitoksen myötä nuori huomaa, että hänen panostaan seurakunnan hyväksi arvostetaan. Kiitoksen kautta nuori saa onnistumisen kokemuksen ja uskaltaa jatkaa osallisena seurakunnan toiminnassa. Positiivisen palautteen ja nuorten työn arvostuksen merkitys on hyvin suuri nuorten osallisuuden kannalta. (Make Change Yourselves 2011, 21–23.)

Kiitos luo nuorten osallistumista hyvin paljon. Kun saa kiitoksen siitä, mitä on tehny (N3).

7.7 Yhteenveto

Osallisuuden kautta aktiiviset nuoret saavat mielekästä tekemistä seurakunnassa, josta hyötyvät sekä nuoret itse että seurakunta. Nuoret oppivat vastuullisuutta ja taitoja, joita he tarvitsevat myöhemmin myös työelämässä. Seurakunta puolestaan pyrkii pitämään nuoret kirkon jäseninä tarjoamalla mielekästä tekemistä seurakunnassa. (Kumpulainen, ym. 2010 25–29; Kirkkohallitus 2007, 41–42.) Tutkimuksen tulokset osoittavat yhdenmukaisuutta tämän teorian kanssa.

Tutkimukseni osoittaa, että kirkon strategia osallisuuden yhteisöstä (2007) on otettu vakavasti Suomen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa ja osallisuutta tuetaan

hyvin erilaisin keinoin. On hieno asia, että uskalletaan tuoda nuorten ääntä kuuluville seurakunnassa. Osallisuus on kuitenkin ajatuksena niin tuore, ettei sen kaikkia potentiaalisia mahdollisuuksia ole välttämättä päästy hyödyntämään niin hyvin kuin mahdollista. Tietysti tämäkin riippuu seurakuntien resursseista ja siitä, kuinka eri seurakunnat pystyvät toteuttamaan nuorten erilaisia ideoita.

Huomasin myös, että vaikka osallisuutta pyritään saamaan koskemaan kaikkia, osallistavat menetelmät kohdentuvat yleensä vain pieneen vähemmistöön ja näin osallistavista menetelmistä hyötyvät vain jo valmiiksi aktiiviset nuoret. Tämä tukee teoriaa, jonka mukaan osallistavan toiminnan rakenteet suosivat jo valmiiksi aktiivisia nuoria. (Junttila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 190; Kiilakoski, Nivala ym. 2012, 264).

Toisaalta osallisuuteen vaikuttavat nuoren oma aktiivisuus ja halu vaikuttaa, ketään ei voi pakottaa. Kaikki nuoret eivät ole samalla tavalla aktiivisia. Osallisuudeksi lasketaan myös nuoren kieltäytyminen osallistumisesta aktiiviseen toimintaan.

Mun mielest siihen osallisuuteen kuuluu olennaisena myöskin se, että nuoret osaa sanoo ei. (T1).

Nuoret, jotka tyytyvät vastaanottamaan toimintaa ja olemaan niin sanotusti sen kohteena, ovat kuitenkin pitäneet aktiivisempien nuorten toteuttamasta toiminnasta ja mahdollisesti innostuvat ja saavat lisää rohkeutta ollakseen myöhemmin enemmän osallisena seurakunnan toiminnasta.

Se on nuorten näköstä se toiminta ja silloin osallistujatkin tykkää enemmän kun nuoret tekee nuorille (T1).

Nuorten osallistuminen lisää nuorten osallistumista. Mitä enemmän otetaan nuorii mukaan, ja ku ne on tullu ni ne liittyy aina vaan lisää. (N3).

7.8 Jatkotutkimuskysymykset

Vaikka tutkimukseni koskettikin nuoria ja heidän osallisuuttaan seurakunnassa, niin haastateltavani olivat pääosin nuorisotyönohjaajia. Mielenkiintoista olisi tutkia, kuinka nuoret ovat kokeneet osallisuutensa seurakunnissa. Onko heillä ollut heidän omasta mielestään riittävästi sananvaltaa seurakunnan toimintaan? Vaikka haastattelin muutamaa nuorta, heistä vain yksi oli vielä alaikäinen ja kaikki heistä olivat jo omalla tavallaan työntekijätiimissä.

Toinen jatkotutkimuksen aihe, joka tuli ilmi eräessä haastattelussa on se, että kuinka tukea osallisuutta myös sen jälkeen kun nuori on kasvanut ulos nuorisotyön kohderyhmästä ja haluaisi mahdollisesti jatkaa aktiivista seurakuntayhteyttä myös vieraassa seurakunnassa. Kuinka seurakunnat tukevat nuorten aikuisten ja uusien seurakuntalaisten osallisuutta seurakunnan toiminnasta? Tähän haluaisinkin haastaa seurakunnat, ettei osallisuuden tukeminen rajoitu pelkkään lapsi- ja nuorisotyöhön vaan kantaa läpi koko elämän.

8 POHDINTA

8.1 Tutkimuksen ennakko-oletukset

Aloittaessani opinnäytetyöprosessiani syksyllä 2012 olin pohtinut työni aihetta jo lähes vuoden verran, mutta halusin saada muut opintoni ensin valmiiksi, jotta pystyin keskittymään täysin opinnäytetyöhöni. Nuorten aktiivisuus seurakunnassa oli mielestäni tavoittelemisen arvoinen asia, ja halusin tutkia, kuinka sitä toteutetaan ja tuetaan Suomen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa. Pidän osallisuutta tavoiteltavana asiana, koska sen avulla nuoret kokevat itsensä tärkeäksi osaksi seurakuntaa, saavat mielekästä tekemistä ja saavat lisää itseluottamusta sekä oppivat sitä kautta vastuulliseen elämään. Osallisuuden tulisikin olla osa jokaisen seurakunnan kasvatustyötä.

Johdannossa kerroin erään seurakunnan osallisuuden edistävästä toiminnasta ja sen epäonnistumisesta. Lähdin tekemään tutkimustani sillä olettamuksella, että nuoret olisivat passivoituneempia kuin aikaisemmat sukupolvet. Luvussa neljä esitelly teoria, joka käsittelee nuoria ja nuoruutta ikävaiheena sosiologian näkökulmasta, tukee osittain tätä olettamusta, mutta aineiston perusteella nuorilla on kuitenkin paljon harrastuksia, joiden kanssa seurakunnat yrittävät kilpailla.

Aineiston perusteella osallisuuden kannalta merkittävää on työntekijöiden antama tuki, sillä ilman tukea osallisuus ei voi toimia. On mahdollista, että johdantoluvussa mainitsemani seurakunnan kokeilu kaatui nimenomaan työntekijöiden antaman tuen puutteeseen.

8.2 Prosessin arviointi

Aloittaessani opinnäytetyön syksyllä 2012 tiesin, että minulla tulisi kiire saada työ valmiiksi keväällä 2013. Olen kuitenkin parhaimmillani pienen paineen alla, joten sinänsä pieni kiire ei haitannut, vaan pikemminkin lisäsi motivaatiotani saada työ nopeasti valmiiksi. Joulukuun tammikuun aikana tosin alkoi epäilyttää, että saanko työtäni sittenkään ajoissa valmiiksi, kun jouduin odottamaan muutaman seurakunnan vastauksia haastattelujen ajankohtaan liittyen. Myöhäisistä vastauksista johtuen kolme neljästä haastattelusta toteutui saman viikon sisällä helmikuun alkupuolella.

Haastattelin kuitenkin kaikkia neljää seurakuntaa, jotka valitsimme yhdessä Annika Koivulan kanssa joulukuussa. Kolmessa seurakunnassa neljästä haastattelusta oli myös nuoria mukana, joka saattoi vaikuttaa haastattelun luotettavuuteen sillä tavalla, että työntekijät eivät välttämättä voineet sanoa aivan kaikkia ajatuksiaan osallisuudesta. Toisaalta kaikki haastattelut kuitenkin vaikuttivat avoimilta, enkä huomannut työntekijöiden joutuvan miettivän vastauksiaan kovin pitkään. Haastattelukysymykset laadin työntekijäkeskeisiksi, sillä ensisijainen tarkoitukseni oli haastatella työntekijöitä. Mikäli olisin tiennyt etukäteen, että haastateltavat olivat kutsuneet nuoria mukaan haastelutilanteisiin, olisin ehkä lisännyt muutaman nuorille suunnatun kysymyksen. Nämä kysymykset olisivat koskeneet nuorten kokemuksia osallisuudesta, vaikutusmahdollisuuksistaan sekä kuinka he ovat kokeneet saaneensa mahdollisuuden toteuttaa itseään nuorisotyössä.

Haastatteluaineistoni ei kuitenkaan ole erityisen kattava eikä yleistettävä, ottaen huomioon, että se koostui vain neljän seurakunnan työntekijöiden haastatteluista. Kuitenkin aineiston kerääminen eri puolilta Suomea antoi laajemman perspektiivin kuin jos olisin kerännyt aineiston pelkästään pääkaupunkiseudulta.

Pienestä paineesta huolimatta sain aineiston kerättyä helmikuun puoliväliin mennessä ja litteroitua maaliskuun alkuun mennessä, joten olen pysynyt hyvin aikataulussa, vaikka aikataulu on ollut hyvin tiukka. Jos aikaa olisi ollut enemmän, en us-

ko, että työ olisi kuitenkin edennyt nopeammin, sillä kiire on toisaalta ollut omalta osaltaan paras motivaattori työn valmiiksi saamiseksi. Opinnäytetyön tekeminen parin kanssa olisi varmasti helpottanut prosessin sujuvuutta, sillä kahden ihmisen voimat ja ajatukset yhdistämällä tuloksista olisi saatu monipuolisempia. Haastattelukysymykset olisivat muotoutua monipuolisimmiksi, jos työni olisi toteutettu pari-työskentelynä.

8.3 Ammatillinen kehitys

Olen oppinut prosessin aikana osallisuudesta paljon. Ennen opinnäytetyöni aloittamista minulla oli jonkinlainen käsitys siitä, että osallisuus olisi tärkeä osa kirkollista sekä kunnallista nuorisotyötä, mutta prosessin aikana opin, millaisin menetelmin nuorten osallisuutta voi tukea. Samalla pääsin tutustumaan muihin evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntiin eri puolilla Suomea ja ymmärsin, että nuorisotyötä voi tehdä todella monella eri tavalla ja samalla opin arvioimaan kriittisemmin niitä malleja, joihin olen itse tottunut.

Tutkimuksen toteuttamisen kannalta työni oli hyvin opettavainen. En olisi ennen uskonut, että tutkimuksen toteuttaminen olisi näin työlästä ja aikaa vievää. Opin myös arvioimaan kriittisesti tiettyjä lähteitä sekä käsittelemään asioita eri näkökulmista paremmin.

Itsekurini ja oma-aloitteisuuteni ovat kehittyneet paljon opinnäytetyötä tehdessäni. Tehdessäni opinnäytetyötä yksin olen joutunut ylittämään itseni monta kertaa. Tiedän, etten ole kovin hyvä kirjoittaja, mutta siitä huolimatta sain tehdyksi tämän työn. Luulin vielä työni alkuvaiheessa, että työstäni tulisi huomattavasti lyhyempi kuin siitä lopulta tulikaan. Tietysti koulutuksen kautta kirjoittaminen on tullut tutuksi, mutta en olisi voinut kuvitellakaan pystyväni kirjoittamaan näin laajaa työtä ennen kuin opinnäytetyöprosessi alkoi.

Ehkä tärkeimpänä asiana opinnäytetyöprosessini aikana olen oppinut valtakunnallisen nuorisotyön tärkeyden, eli tässä kontekstissa Nuorten Keskuksen merkityksen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyössä. Ennen opinnäytetyöni aloittamista hieman vierastin ajatusta tehdä työtä kirkon keskusjärjestölle, sillä ajatukseni olivat suuntautuneet enemmän paikallisseurakuntatasolle. Yhteistyö Nuorten Keskuksen kanssa on syventänyt kokonaisvaltaisen ja valtakunnallisen tason nuorisotyön merkityksen ymmärtämistä.

LÄHTEET

- Allianssi ry. Nuoret Suomessa – Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä. Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Viitattu 3.12.2012. <http://www.alli.fi/binary/file/-/id/615/fid/1803>
- Aula, Maria Kaisa 2011. Lapsen paras aikuisen velvollisuutena. Teoksessa Suvielise Nurmi & Kaisa Rantala (toim.) Näyn & Kuulun – lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry, 24–38.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–44.
- Eskola, Jari 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat – Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 179–203.
- Gretschel, Anu 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä nuorten näkökulma. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus, julkaisu 3/2011 & Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu 41. Helsinki: Helsingin kaupungin Nuorisoasiainkeskus/ Nuorisotutkimusseura. Viitattu 19.11.2012. [Http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisu/nuorisotalo.pdf](http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisu/nuorisotalo.pdf).
- Hauta-aho, Henna & Tornivaara, Sanna-Maaria 2009. Kirkosta kiinni. Helsinki: Suomen evankelis-luterilainen kirkko & Kirkkohallitus.

- Hirsjärvi Sirkka & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Horelli, Liisa; Kytä, Marketta & Kaaja, Mirikka 2002. Lasten ja nuorten osallisuutta tukevia menetelmiä. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina – artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 31–49.
- Horelli, Liisa; Haikkola, Lotta & Sotkasiira, Tiina 2007. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 217–243.
- Huttunen, Anne; Tiippana, Sanna & Turpeinen, Jere 2006. Nuoret osallistujina nuorisotyössä. Opinnäytetyö. Pieksämäki: Diakona-ammattikorkeakoulu.
- Junttila-Vitikka, Pirjo; Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi 2012. Kunnallisen nuorisotyön osallisuusympäristöt. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118, 187–197.
- Karlsson, Liisa. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Liisa Karlsson & Reeli Karimäki (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 17–63.
- Karvinen, Laura & Verho, Mari-Elena 2009. Osallisuudesta osattomat? Nuorten aikuisten osallistaminen seurakunnan vapaaehtoistyöhön Jyväskylän rovastikunnassa. Opinnäytetyö: Pieksämäki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Karvonen, Marja-Liisa & Liljendahl, Tarja 2005. Nuorten kirkko 2015. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 311–325.

- Kiilakoski, Tomi; Gretschel, Anu & Nivala, Elina 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) *Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118, 9–33.
- Kiilakoski, Tomi; Nivala, Elina; Gretschel, Anu; Matthies, Aila-Leena; Mäntylä, Niina; Gellin, Maija; Jokinen, Kimmo & Lundbom, Pia 2012. *Demokratiaremontin työkaluja*. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) *Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118. 249–271.
- Kirkkohallitus 2006. *Uskosta osallinen? – Nuorten aikuisten asema, merkitys ja tehtävä kirkossa. Nuoret aikuiset -työryhmän mietintö*. Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto. Sarja C 2006:2.
- Kirkkohallitus 2007. *Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö*. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2007:10.
- Kiviniemi, Kari 2010. *Laadullinen tutkimus prosessina*, Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 70–85.
- Koskelainen, Hannu. 2005. *Nuori ja jumalanpalvelus*. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) *Nuorisotyön käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja, 71–81.
- Kumpulainen, Kristiina; Krokfors, Leena; Lipponen, Lasse; Tissari, Varpu; Hilppö, Jaakko & Rajala, Antti 2010. *Oppimisen sillat - kohti osallistavia oppimisympäristöjä*. CICERO Learning, Helsingin yliopisto.

Kyttä, Elise 2008. On kiva, kun nuorilta kysytään – Nuorten toiveita seurakunnan auttamistoiminnasta. Opinnäytetyö. Järvenpää: Diakonia-ammattikorkeakoulu

Lapsivaikutukset i.a. Lapsiasiahenkilöt Viitattu 22.3.2013.

http://www.lapsivaikutukset.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=59.

Launonen, Pekka 2004. Nuorisonohjaajasta nuorisotyönohjaajaksi – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajien koulutus ja ammattitaidon muuttuvat tulkinnat 1949 – 1996. Helsinki; Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 8.

Launonen, Pekka 2007. Kirkon nuorisotyö – hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 78–89.

Lund, Pekka 2007. Muuttuvan kirkon mukautuva palvelija – Nuorten Keskus 1905 – 2005. Helsinki: LK-kirjat/ Nuorten Keskus.

Make Change Yourselves! – Handbook for empowering young people in everyday life 2011. International Academy for Diaconia and Social Action, Central & Eastern Europe. Czech Republic.

Malkavaara, Mikko 2011. Osallisuus, kirkko ja sen teologia. Teoksessa Suvielise Nurmi & Kaisa Rantala (toim.) Näyn & Kuulun – lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry. 109–135.

Myllyniemi, Sami 2009. Aika vapaalla – nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 40.

- Mäkelä, Jukka 2011. Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa Suvielise Nurmi & Kaisa Rantala (toim.) Näyn & Kuulun – lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry, 13–23.
- Niemi, Kalevi 2007. Valistuseetos ja nuorisokasvatusliikkeiden ensimmäinen aalto. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 44 – 56.
- Nieminen, Juha 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 21 – 43.
- Nurmi, Jari-Erik 2003. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korhonen & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan – kehitys kontekstissaan. 1-6. painos. Porvoo: WSOY. 256–274.
- Nuorten Keskus. Kirkko 2020 –seminaarit. i.a.a. Viitattu 12.3.2013.
<http://www.nuortenkeskus.fi/fi/toimintaa/kirkko+2020/kirkko+2020+-seminaarit/>
- Nuorten Keskus. Työntekijöiden tietopankki i.a.b. Viitattu 12.1.2013.
<http://www.nuortenkeskus.fi/fi/toimintaa/kirkko+2020/ideapankki/tyontekijoiden+ideapankki/>
- Nuorisolaki 2006/72 , 27.1.2006. Viitattu 15.10.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Paananen, Terhi 2005. Nuorteniltojen puolesta. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 109–119.
- Paju, Petri 2007. Onko nuorisopolitiikkaakin tehtävä? Teoksessa Tommi Hoikkala

& Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 327–344.

Pohjola, Kirsi & Jokinen, Kimmo 2010. Nuoret miehet reaali- ja virtuaalimaailmojen rajoilla. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Kristiina Kuussaari & Tiina Puhakka (toim.) Ohipuhuttu nuoruus? Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura; Terveystieteiden tutkimuskeskus, THL; Valtion nuorisosiain neuvottelukunta, 77–92.

Porkka, Jouko 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 82–108.

Porkka, Jouko 2008. Kirkon kasvatustoiminta yhtenäiskulttuurista postmoderniin aikaan. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus/ LK-kirjat, 153–220.

Porvari, Mika & Virtanen, Ville-Petteri 2012. Seurakuntien nuorisotyöntekijöiden käsi-tyksiä seurakuntavaaleista 2010. Opinnäytetyö. Järvenpää: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Puolimatka, Tapio 2008. Arvojemme juuret. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus/LK-kirjat, 15–62.

Puuronen, Vesa 2006. Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

Salasuo, Mikko 2006. Atomisoitunut sukupolvi – Pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurinen maisema ja nuorisotyön haasteita 2000-luvun alussa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 6/2006.

- Siurala, Lasse 2007. Nuorisopoliittinen vaikuttaminen paikallistasolla. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 345–372.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Meidän kirkko – kasvamme yhdessä. Viitattu 16.3.2013.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/494A1A4DD58D4D9CC2257976003D8743/\\$FILE/kasvatus_strategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/494A1A4DD58D4D9CC2257976003D8743/$FILE/kasvatus_strategia.pdf)
- Taavitsainen, Tiina 2012. Lasten ja nuorten osallisuus kirkossa. Opinnäytetyö. Pieksämäki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Vesikansa, Sari 2002. Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina – artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto. 11–31.
- Vesikansa, Sari 2007. Demokratiaperiaatteen soveltaminen lasten ja nuorten kanssa toimittaessa. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 191–217.
- Virtanen, Kalevi 2011. Lapsi – ja osallisuuden kirkko. Teoksessa Suvielise Nurmi & Kaisa Rantala (toim.) Näyn & Kuulun – lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: PTK - poikien ja tyttöjen keskus ry, 79–90.
- Yeung, Anne Birgitta 2002. Nuoren osallisuus vapaaehtoistoiminnassa ja seurakunnassa. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina – artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 76–89.

LIITTEET

Liite 1 Haastattelukysymykset

1. Mitä osallisuudella tarkoitetaan seurakunnassanne?
2. Millaista nuoria osallistavaa toimintaa seurakuntanne järjestää?
3. Miten nuoret voivat toteuttaa itseään tai hyödyntää lahjojaan osallistavassa toiminnassa?
4. Miten nuorten osallisuus ilmenee leirityössä?
5. Millaisista lähtökohdista osallistava toiminta on saanut alkunsa seurakunnassanne?
6. Millaisiin asioihin nuorisotyönohjaajan on varauduttava antaessaan nuorille enemmän vastuuta?
7. Mitä nuorilta odotetaan, kun heidän osallistumismahdollisuuksiaan/vastuuta lisätään?
8. Miten nuoret ovat lähteneet mukaan osallistavaan toimintaan?
9. Kuinka nuoria voisi motivoida ja kannustaa osallisuuteen?
10. Vapaa sana osallisuudesta.